EMPTOR ET LECTOR AVETO.

Auguſtini Nyphi Sueſſani medici ac aſtrologi excellẽtiſſimi de diebus Criticis ſeu decretorijs aureus liber ad Vicentium Quirinũ patritiuʒ Venetuʒ: nuper editus: ⁊ maxima cũ diligẽtia impreſſus.

Bernardi Georgij. P. V. Carmen ad emptorem.

Sydereos motus: morborum quoqʒ medellas
Callere: exacta cognitione cupis
Nyphi docta legas praeſentia opuſcula adunguem.
Vtraqʒ qui mira ſub breuitate docet.

¶ Viro rerum naturae mundiqꝫ optimo interpreti Vicentio Quirino Pa-
tritio Veneto/Auguſtinus Nyphus Sueſſanus bene agere.

VAria apud priſcos praeſtantiſſime Quirine dedicationum genera adinuenta ſunt. Alij enim alieno nomine elucubrationes ſuas nuncupari voluere/vt ſuae laudis fructum ſentiant. Alij vt aliquãtulum auctoritatis capiant. Alij vt primates ſuos adulatorijs comendationibus alliciant. Alij vt ſtudioſis ſuos erudiant ſuaſionibus. Quẽadmoduꝫ Cicero Marco filio de officijs/ Ariſtoteles de moribꝰ Nicomacho libros dicarũt. Ego ſvo tibi nuper diſcipulo/ nunc autẽ collegae de Criticis hoc eſt de decretorijs diebus gerulas has dedico: Tuꝫ quia praecepta mea curioſiſſime ſemper lectitare optaſti ipſa ſummopere veneratus: Tum vt omnia mea quantacunqꝫ/tibi cõmunia ſint: Tum vel maxime vt contra oblatrãtes detractores defenſionis clauã aſſumas: Vale. Et Auguſtinũ nomini tuo deditiſſimũ vt ſoles ama. Sueſſe. .D.IIII. Idibus Februarij.

¶ Io. Antonij Cre. Carmen in laudem Auguſtini
Nyphi Sueſſani. Ad lectorem.

Nyphus in aethereas ſedes penetrauit ⁊ inde
Mortali docuit falſa quid aſtra ferant
Lector habes etiam/quod decretorius aeruis
Iudicium miſeris indicet ipſe dies.
Tempora noſtra viro tali foelicia nato
Cum patria foelix extat vterqꝫ parens.

Auguſtini Nyphi Sueſſani de diebus criticis ad Vicentiū Quirinū patritiū. Prefatio.

Qui dies nullos obſeruarit.

E quibus primo dierum obſeruatio.

Secunda obſeruatio criticos appellans.

Empedo. Democri. Hippo.

Mperitiſſime gētes herbas/aliaſq; ꝓmpta in auxiliuȝ vulneruȝ morborūq; coniectātes/dierū nullaȝ differētiā fecerūt. verūtamen apud grecos aliquāto diligentius vetuſtiſſimus auctor Aeſculapius medicinā excolens/dieȝ idiotropias differentiaſq; obſeruauit:quē deinde eiuſdeȝ duo filij Podalirius videlȝ ⁊ Machaon: ſecuti decretorios dies ceperūt balbutire: poſt quos Pythagoras/Empedocles/Democritus/eiuſq; (vt quidam aiunt) diſcipulus Hippocrates cous decretorios hoſce non tantuȝ obſeruarunt:ſed locupletarunt ac auxerunt: adycientes indiciarios. Poſt hos Diocles/Chariſtius/Praxagoras/Chryſippus/Herophilus/Heraſiſtrat⁹ decretorios ⁊ indiciarios ꝓfitentes/obſeruarunt ⁊ prouocatorios:quos noſtri intercidentes vocitant: hos ⁊ Hippocrates nouit etiaȝ. tam ⁊ ſi fere omnes hos dies ſectent: de eoꝝ cauſis nō paruus eſt diſſenſus: Qui enim ex ipſa ꝓfeſſione ſe empericos appellauerūt:vt Serapion/Apollonius/Glaucias ⁊ aliquāto poſt Heraclides tarentinus: taliuȝ diſcriminū in diebus nullam attulerunt cām: ſed ſola obſeruatione cōpertos fuiſſe:cū quibus ⁊ Auerroes: Rhaſes:Auicēna ⁊ Auençoarus: ⁊ ſi rōnales:conuenere: nullam haꝝ cauſam offerentes/niſi obſeruationē. Aſclepiades vō Themiſon/Hippocrates/Archigenes ⁊ Galenus.rōnales hoꝝ cās eniſi ſunt adſignare: Quas aſtronomi auſpicati ſunt/⁊ inter ceteros oiuȝ mathematicorum princeps Claudius Ptolemeus. Videntes aūt ſcriptoruȝ diſcrimina ac diſſenſiones:viam mediam ſequimur.ante enim nos nemo mixtim de hys prodyt. Naȝ de his aſtronomi rōnibus celeſtibus tantum tradidere. Medici vō medicis obſeruationib⁹. Nos aūt obſeruationes a medicis accipientes:rōnes ab aſtronomis perquiſiuimus:hinc opus miſtuȝ facimus vt vtriq; ſecte indulgeamus. Diuiſimus vō libruȝ in quattuor.primus qdeȝ de decretorioꝝ hiſtoria inſcribit.ſecūdus de decretorioꝝ cauſis. tertius de ꝓgnoſticis per decretorios dies.quart⁹ de medicamētoꝝ electione.vt vō facilius memorie cōmendetur opus: more mathematico per enuntiata libros ſarciemus.

Unde idiciarij.

Unde prouocatorij.

Libri diſſenſus.

Emperici quid de criticis.

Nulla dierum cā.

Cauſe criticoꝝ.

Themiſō. Hippo. Archige. Gale. Ptole.

Iudi.ᵘſo

Diuiſio libri.

Forma libri.

Auguſtini Nyphi de decretoriorum hyſtoria. Liber Primus.

Enuntiatum primum.

Decretum eſt morboꝝ finis mediāte pugna inter virtutem regitiuaȝ: ⁊ humorem ad latus ſalutis vel exitij contingens.

Criſis. Dies critici decretorij.

Cōgratio.

Riſis nomen eſt grecum: qđ deſcēdit a vbo crino grece/latine decerno/vel ſepero: a quo etiam verbo critici dies dicti ſūt:latine decretorij:aut diſcretiui. Nam in omni duello tria ſunt: bellātes/index/⁊ temp⁹:quo bellantes a pugna ſeperant. Eſt autē morbus ſiue egrotatio vt duelluȝ quodaȝ: in quo virtus regitiua corporis noſtri (ſiue ſit aīa/ſiue calor naturalis/ſiue qđ vis aliud) cōtra humorē certat.tempus vō/quo pugna hec ceſſat ad latus ſalutis vel exitij:criticus hoc eſt decretorius dies nuncupatur. Iudex vō generalis eſt omniuȝ auctor Deus: huic ſubminiſter/eſt medicus.

Critic⁹ quo

Enuntiatum ſecundum.

Leſiones humanoꝝ corpoꝝ duae ſunt: altera quidem dicta aegritudo ſiue morbus: altera vō vitium.

Leſio quid

Eſio humani corporis ea eſt:qua corpus ipſum in operatione ſua naturali/vitali:vel animali exercenda leditur. Hec auteȝ triplex. Una quidem cōnaturalis hoc eſt que a genitura e celeſti conſtitutione contrahitur/vt claudicatium/cecitas ⁊ cetera id genus. Hec chaldaice/aſema latine (auctore materno) vitiuȝ nūcupat. Alia vō nō cōnaturalis/ſed ſua diuturnitate habitus appellat vti podagra:ethica/tabes/cancer ⁊ cōuulſio. in his quidem nulla expetenda eſt criſis.in prima quideȝ ꝓpter cōnaturalitatem.in ſcđa vō ob diuturnitateȝ. Utriſq; nāq; in his pugna ablata eſt. Tertia aūt preter has/quoniā ex humore extero ac hoſtili pernicioſoq; fit:morbus/ſiue egrotatio vocat. In hac criſis indiciuȝ ⁊ ꝓuocatio obſeruāde ſunt: quē virt⁹ ipſa aduerſus hūorē hoſtileȝ ⁊ conet ⁊ pugnet: cui⁹ duelli finis criſis h eſt decretū a medicis nuncupat.

leſio quot. Mſum.

In quibus criſis.

Criſis.

Enuntiatum tertium.

Morbus quadruplex temperatione videlicet vnitate: ⁊ numero: ⁊ ex his omnibus graeci craſes noſtri temperamenta: temperationeſq; vocant.

Craſis. Cōplexio abuſiue.

Ulius maternus vbiq; mixturas appellat. Recentiores philoſophi cōplexiones: quod verbuȝ quo modo in hunc ſenſuȝ receptū ſit ignoro. eſt eniȝ apud medicos inter mixturas ⁊ cōplexiones diſcrimen nō paruū:qđ etiaȝ ⁊ greca noīa indicant.nam grece mixtura eſt mixtis:complexio vō craſis.eſt nāq; mixtura e formis ipſis elementoꝝ cōtingēs.cōplexio vō e qualitatib⁹ formaꝝ. Ubi igit a rubra bile peccat temperatio: morb⁹ fit choleric⁹. Ubi vō ab atra bile:morbus eſt melancholic⁹. Ubi a ſanguine/ſanguineus: vbi a pituita/pituitoſus efficit morbus. ⁊ ita in ceteris id genus dicenduȝ. Eſt preterea in aīali ſecūda valitudo ex membroꝝ colligatione: huic aduerſa valitudo eſt ſoluta colligatio vti vulnera vlcera plage/⁊ id genus.preter has ad hec eſt ⁊ morbus numero/vt ſextus digitus/aut lapis in veſica:gibboſitas/ſtruma:⁊ id gen⁹: ex his oībus fiunt apoſtaſes:in quib⁹ adeſt aduerſa temperatio/ſoluta colligatio/additio numeri.

Mixtura Cōplexio.

Soluta cōtinuitas.

Ubi oēs hf.

Enuntiatum quartum.

Morboꝝ in temperatione/Alij ſunt humorales alij quales tm̄.

Gale.

Celſus

Quattuor humores.

Umores (auctore Galeno) quattuor ſunt:ſanguis videlicet:rubra bilis/hodie tamē in ore oīuȝ eſt cholera:que apud Celſum eſt morbi genus. Atra bilis:que grece melācholia nuncupat. Pituita:que flegma vocat grece etiā: quotiens igitur noſtris in corporib⁹ aliquis hoꝝ quattuor peccauerit qualitate/ſeu quātitate/morbus eſt humoralis/vel (vt ceteri aiunt) materialis. vbi vō calor vel frig⁹ tantū increuerit.nō quideȝ humoris cauſa. Morb⁹ qualis efficitur:queȝ imaterialeȝ medici vocitāt/velut in diaria febre:que effimera grece dicitur.

Hūoralis

Mālis Qualis

Enuntiatum quintum.

¶ Omnibus in morbis qui humoris cauſa cōtingunt: rixa interuenit.

Aduerſātia in corpore aſo.

Uo ſunt quę in corporib⁹ noſtris ſibi inuicem aduerſant: virt⁹ videlȝ corpoꝝ regitiua ſiue ſit aia ſiue calor ſiue animę vis ⁊ potentia: ⁊ humor nociuus. Illa corpus ipſuȝ cōſeruare pottendit. Hic corp⁹ dirimere pertentat: quo fit vt oibus in morbis temperatione ⁊ humore cōtingentibus pugna ac rixa fit: qua expleta criſis hoc eſt decretū ſpectet: dixi temperatione: qm̄ ipſis in morbis occaſione vnitatis criſes nō viſunt. nec in his: qui in naō cōtingūt: ⁊ ita morbis tantū ab humore ſeu mā emergenib⁹ criſes ſeu decreta obſeruādę ſunt: dieſq; critici aiaduertēdi.

Quibus morbus criſis.

Enuntiatum ſextum.

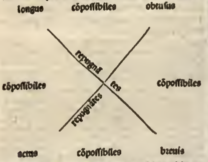
¶ Morboꝝ e mā contingentiū: Alij acuti: Alij obtuſi: Alij longi: Alij breues: Alij cōuerſiui.

Celſus Diuiſio morboꝝ

Gale. Acut⁹ hic nis.

Reci in tria genera (auctore Celſo) diuiſere morbos vt in oxes hoc eſt acutos. In chronicos hoc eſt longos. In tropicos hoc eſt ex acutis in chronicos cōuerſiuos. refert aūt (teſte Galeno) acutus morbus a breui. breues qdē qui cito vel tollunt hoiem: vel ipſi cito finiunt. his longi aduerſantur ſub quibus neq; ſanitas in ppinquo: neq; exitiuȝ eſt. In qbus ſine intermiſſionib⁹ acceſſiones ⁊ dolores graues vrgent: acuti dr̄. vbi lenti dolores lentę ve febres ſūt: ⁊ ſpatia iter acceſſiōes porrigūt obtuſi ⁊ lōgi.

Acuti obtuſi.

Acuti quidem emergunt in nobis morbi: aut rōne ſubtilitatis hūoris: vt cholerica febris eſt: vel caliditatis gratia. veluti pluribus in ſanguineis: aut ob humoꝝ copiam vt in conuulſione: aut rōne loci vti in angina quę ſynancha eſt ſiue ſynanchia: aut ppter maliciā vti in peſtilentib⁹ cauſis. his cōtrarijs obtuſi morbi cōtingunt.

Quotuplex acut⁹

Enuntiatum octauum.

¶ Acuti morbi nō ſemper vno termino vnoq; tempore deſinunt.

De termino acutoꝝ prima pō. Scda pō. Conſiliū Archi. Gale. Hippo.

Arios fines Galenus ⁊ Hippocrates dederant acutis. Interduȝ eniȝ eos in.xxiiij.diebus deſinere. Interdū in.xx. qńq; in.xl.aliquādo in.lx.aliqñ in.cxx. Diocles acutorum morboꝝ finē eſſe in.xxi.die cōtendit. Archigenes.xiiij.dieȝ. Galenus ſermones Hippocratis cōſiderans. Ingt. Morbos acutos humoꝝ cauſa in.xiiij. deſinere. Per accidens vo vt ppter aſtātes vel medicos vel alias cauſas eos aſcēdere in.xx.diem cōcedit. Ultra hūc/ tropicuȝ fieri autumat vſq; in.lx. vltra vo hūc chronicū. Humores preterea habent deſignatos ſuę malitię fines. rubra qdeȝ bilis.xiiij.diebus ſeuire ſolet. Increſcit auteȝ ad acceſſionē quartā vſq;. conſiſtit vo vna vel duab⁹ acceſſionib⁹. Sanguis vno ſeptenario efferueſcit: interdum ad.xi.aſſurgit: interdum ad.xvij. vbi ſanguis non putret: raro decurrit.iiij.dieȝ. pituita (quō interpollet) eſtuat ad lxiiij.diem. Inchoat in.xviij.diebus: increſcit in.xx.conſiſtit in.x. declinat vo in reſiduo tpe. Ubi vo cōtinuo putret.xliiij. diebus deſinere ſolet. atra bilis offendit vno anno: quandoq; ad.xij.annum aſſurgit. neq; acuti igitur neq; alij vno termino deſinunt.

Tropicus Chronic⁹ De finib⁹ humoꝝ.

Enuntiatum nonum.

¶ Morboruȝ alij diarij: alij hebdomadarij: alij meſtrui: alij annui.

Scda diuiſio morboruȝ pe neȝ tēpora.

Et tot cōtingant cōfuſiones: placet nobis morbos e materia emergētes diuidere penes tēpus: vt videlȝ alij ſunt diarij vt qui infra diē apti ſunt deſinere vt anginę ⁊ neruoꝝ reſolutiones: ⁊ id genus. ⁊ hos per peracutos noſtri craſſiuſculi medici vocāt. Qui vo infra.vij.dies finiri cōſueuere: hebdomadarij nūcupanf: a noſtris peracuti qui infra menſem vt.xiiij.die vel.xx.vel.xxviij. mēſtrui appellantur. Qui demum infra annum annui.

Enuntiatum decimum.

¶ Morboruȝ alij per dies: alij per menſes: alij per annos dinumerantur.

Tertia diuiſio penes numerum. Hippo.

Unt enim morboꝝ quidaȝ: quoꝝ criſes per dies: alij per menſes: alij per annos viſuntur. vnde Hippocrates iquit. Plurimi vo effect⁹ puerilis ętatis iudicantur ſiue finiuntur aut intra.xl.diem: aut intra.vij.menſeȝ: aut intra vij.annum: aut quom ad pubertatē itur. Qui aūt perdurauerint nec ſolui poterūt pubeſcenti aut feminę quom menſtrua erumpunt: hij conſeneſcere aſſolent. Morboꝝ per dies criſis in.cxx.dies aſſurgere aſſolent. In qb⁹ ſunt ⁊ quaterni ſeptenarij terni ⁊ vigenarij. ſimilr ⁊ qui per menſes deſinunt/ vt in febre quartana: ⁊ qui p annos ſilr. Animaduerſione dignum non tm̄ morbos certis ⁊ deſignatis perfici finib⁹: ſed ⁊ gńationes ⁊ partus. Inquit.n. Ariſtoteles de hiſtoria aialiū lib.v.capi.xx. Temp⁹ generationis principio ad fineȝ maxie fere parti ſeptenarijs: ternis deſcribif: aut quaternis. Culicum ⁊ vermiformia generis parti plurimęter ſepteni attributi ſunt ouiparis quater ſepteni magna ex pte. ſeptē ex ijs ab initu cōercatio ⁊ conſumatio oui vendicat ſibi. Reliqs tribus ſeptenis incubant atq; excludunt. ea. ſ. quę ſuo pereant fetu: vt araneus: aut aliquid generis eiuſdeȝ. mutationes vo ⁊ tranſitus in figuras alias trinis aut quadrinis diebus/ pti maximę peragunf: ſicut in morbis quoq; dies decretorius euenit: talis iſectoꝝ generatio eſt. Ad hęc ⁊ virilitas in viris/ ⁊ viri potētia in feminis deſignatis temporibus viſuntur. Ingt.n. Ariſto. Semen aūt fere incipit circiter annos bis ſepteȝ: ſed vim genitaleȝ recipit circa ānos ter ſepteȝ: hō mas ad annū vſq; ſeptuageſimū: videlȝ termino vltimo pōt gńare. femina vo vſq; ad qnquageſimuȝ: veruȝ id raro: paucis eniȝ proles in eo ętatis anno pereata eſt: ſed magna ex pte maribus quintus ⁊ ſexageſimus finis pergenerādi eſt. Feminis quintus ⁊ quadrageſim⁹. ⁊ in cęteris aialib⁹ idem declarat Ariſto. De partu vo: lȝ (auctore Plinio capi.li.vij.) cęteris aialibus ſtatutum ⁊ pariendi ⁊ partus egerēdi tps ſit. hō vo incerto gignatur ſpatio: tamē ſępicule vitales ptus.vij.ix.xi.⁊.xiiij.menſibus fieri aſſolent: ante.vij.mēſeȝ haud nunq̄ vitalis eſt.

De termino morborū p dies. Partiones dierū.

De gńationis termino. Ariſto.

De ętatis ſignatōe. Ariſto.

De partu Plinius

Septimo nō niſi pridie poſtero ve pleniluny die aut interlunio cōcepti naſcunṫ. tranſlatū eſt in ęgypto octano gigni. Ueſtilia quatuor partus enixa ſemꝑ octauo menſe genuit. Suilluꝫ ruffum. xi. Corbuloneꝫ. vij. Ceſoniā Cay principis cōiugem octauo. L. Papirius. xiiij. menſe ortꝰ: quā ob cām partū aiunt nāles pbi criſem eſſe impregnationis. Spacia etiā vitę deſignatis tēporibꝰ pręfigi aiūt/ nō ſoluꝫ in hoībus ipſis: vt Ariſtoteles eſt auctor: ſed animantibꝰ in cęteris. qḋ quom longum ſit pertractari: nunc omittimus. Solent vō noſtri ambigere an ꝑtus ſit ipręgnationis criſis. Hac in re noſtri cōtendūt. Quidaꝫ nāqꝫ impręgnationē nō eſſe morbū aſſeuerātes: partū eē illius criſim obnegant qui cōtrariū ſentiūt/argumēto mouenṫ ꝙ deſignato tpe cōtingit. Recētiores aiunt omni in criſi tria eſſe permeceſſaria e parte cęli/aſpectus ſyderalis eſt e parte inferiori virtus regitiua humorē nocuū expellens: ꝛ humor ipſe ſtimulans/ac prouocans. Hęc tria ipſa ipręgnatione reperiri conſpiciṫ. adeſt cęli aſpectus: qꝛ nō niſi duꝫ luna venerit ad ſignū/ qḋ emergebat in cōceptione: ipſoqꝫ ſigno horoſcopante: qḋ tenuit ipſa in cōceptiōe: vt Hermes ac Ptolemęus ſunt auctores. adeſt etiaꝫ ipſius fętus motus ꝓuocatorius: qui cōtinuo ſe ędītioni pręparat ad hęc ꝛ virtus mulieris fętus ipſius expulſiua. plures nāqꝫ alterationes in vtero ipſo experiunṫ. primo nāqꝫ qua e forma ipſa ſeminis in fętus ſpēm euertiṫ. 2ª eſt qua excludiṫ e ligamētis ipſis. 3ª eſt partꝰ ipſe. Poſſunt ꝛ alię annotari: ſꝫ hę ſatis. ꝛ qm̄ (vt diximus) omnes criſes vel per dies/vel per menſes/vel per annos contingere ſolent ꝑtus per menſes eſt obſeruādus: inde fętus. vij. vel. ix. xi. vel. xiiij. ęditur. hi nāqꝫ decretorij nuncupanṫ. vt Ariſto. ſentit. Sed cōtra hęc aſſurgunt. noꝫ ſi partus eſt ipręgnationis decretū. Ipſa impręgnatio erit ꝛ res pręter naturā mulieris: ꝛ ita morbus. Ad hęc qḋ nō eſt cōtra naturā: nō expelliṫ a virtute nāli. Nos dicere poſſumus aliqḋ eē generi nāle: qḋ ſpeciei nō eſt nāle. oībus eniꝫ animantibus nāle eſt generare/ꝛ ita impleri. mulieri vō in eo ꝙ hō eſt nō nāle. his adamuſſim penſitatis: perſpicuū eſt qbus in morbis criſes ſint aduertendę ſunt. Nam ſoluꝫ in morbis e materia ipſa humorali pendentibꝰ criſes perquirendę: ſiue acuti/ſiue obtuſi/ſiue longi/ ſiue breues / ſiue diarij/ ſiue hebdomaderij/ſiue menſtrui/ſiue annuarij ſiue per dies ſiue per mēſes/ſiue per ānos obſeruanṫ tēpora. oībꝰ eniꝫ in his rixa cōtentio/ac certamen interueniunt.

Differentię ꝑtus. — De vitę ſpatio. — Ambiguitas ſi ꝑtus ſit criſis. — Pro parte nō. — Pro vera. — Hermes Ptolo. — Uariatio nes in vtero. — Replica — Solutio ꝛ ppria. — In quibꝰ morbis ſit criſis.

Enuntiatum vndecimum.

Dierū aliȷ decretorij: aliȷ indiciarij: aliȷ ꝓuocatorij: aliȷ vacui. Menſiū annoꝝ ēt aliȷ decretorij: aliȷ indiciarij: aliȷ ꝓuocatorij: aliȷ vacui.

Duorum plex dies.

Interdum dies pro peragratiōe lationeqꝫ ſolis ſupra alicuiꝰ regionis orizonta accipi cōſueuit: queꝫ noſtri artificialeꝫ vocāt. Hic tuꝫ ꝓpter regionū diſcrimina. tum ꝓpter parallelloꝝ variationes: neqꝫ qn̄ ęqualis eſt: neqꝫ alicubi. verū craſſiuſcula quadaꝫ ęquatione: qua vti ſolet cęleſtiuꝫ rerū ſcriptores: in anno bis dies hō nocti ęquaṫ: dum videlꝫ ſol caput arietis ꝛ librę tenet. Interdum pro primi mobilis cōuerſione cum tanta quoqꝫ intercapedine/quāta ſol cōtra motuꝫ ſuū peculiarē ab oriēte in occaſum/rurſus in ortū verſus eſt. hunc nāleꝫ vocant. nec hic ęqualis eſt ꝓpter cauſas Ptolemęi in magnę cōſtructionis libro. Interduꝫ pro die medicinali accipiṫ: qui ſpatio xxiiij. horaꝝ cuꝫ vna. xiiij. parte horę cōtineṫ. ex diebꝰ hō menſis medicinalis ꝯficitur. Nunc ſumaṫ in noſtro enūtiato pro die nāli: poſtmoduꝫ dicemus ſpeciatiꝫ alr. quid annus ſit: quis ve menſis ꝛ quot accipi ſoleat modis: poſterius perquiremus. Sunt vō decretorij dies: vt exēplis vtar in vno vigenario. vij. xiiij. ꝛ. xx. indiciarij. iiij. ad ſeptimū. xi. ad decimūquartū. xvij. ad vigeſimū. prouocatorij vō morbis in his qui impari motu currunt: oēs terni: vt. iij. v. ix. xiij. xv. ꝛ. xix. qui vō neutri hoꝝ ſunt: vacui appellenṫ. Simili rōne in cęteris vigenarijs in. cxx. dies iſqꝫ obſeruari pōt/vt nūc in ꝑmo ſeruauimꝰ: lꝫ ſit diſcrimen quodaꝫ eo ꝙ vt dicimꝰ vtutes dieꝫ/ ſunt imbecillę tanto īfirmiores/quāto a ꝑmo vigenario remotiores.

Qui decretorij.

Enuntiatum duodecimum.

Decretorius dies tempus ipſuꝫ eſt: quo virtus noſtroꝝ corpoꝝ regitiua per humoruꝫ nocui perſpicuam expulſionem a certamine dimoueri ſolet frequentius.

Uia frequentius. vij. in die. xiiij. ac. xx. ad ſalutem aut mortē conflictus virtutis ꝛ humoris deſinere ſolet: aliqua (vt dici ſolet) expulſione/vel occupatiōe īteruenięte: idcirco hos Hippocrates decretorios eē ꝓdyt. cęteris vō in diebus: ꝛ ſi eiuſmodi expulſiones interduꝫ viſuntur: quom res hęc/nec ſemꝑ/nec frequēter ꝯtingat/decretorij nō ſunt appellati. Sed ambigunt. nā interduꝫ nulla ꝑſpicua euacuatiōe cōtingenti virtꝰ occulte: ꝛ (vt ita loquar) inſenſibiliter morbuꝫ fugat: hęc (vt vides) criſis eſt: ꝛ tñ nō perſpicuā per euacuationē. Galenus in eo libro quem de criticis inſcripſit ingt. Aegroꝝ corporuꝫ duplex ſolet fieri ꝑmutatio: vtpote vel ad ſalutē vel ad exitiū. Siqdē ad valitudinem: aut per euacuationē perſpicuā ſubito: ꝛ hanc greci cōmodiſſimo verbo criſim vocāt: noſtri decretuꝫ. aut ſubito qdeꝫ/ſed nō mox ex toto ꝯualeſcere ęgrotum/ꝛ hāc criſim imꝑfectā nuncupat Galenus. tertia aūt ęgrotus occulte nulla interueniēte euacuatione manifeſta in valitudinē aſcēdit: ſed eoipſo ꝙ humor nocuus in exhalatiōes fumos ac vapores exoluiṫ: ꝛ per corporis porulos euaneſcit: ꝛ hęc ſanatio appellaṫ/ſeu vt magis conualeſcentia. Ubi vō ꝑmutatio ad exitiuꝫ ſit: aut ęgrotus aliqua perſpicua paſſione/ſiue apoſtaſe ad exitum labiṫ: ꝛ hęc obnoxia ꝛ pernitioſa criſis ꝑfecte nuncupaṫ. aut cū apoſtaſe vel euacuatiōe imbecilli: ꝛ hoſce exitiuꝫ imꝑfectum eſt. aut ad exitium per occultaꝫ calidi reſolutioneꝫ ac ſpirituū euaneſcentiā: ꝛ hęc areſectio eſt. aut ad exitiū nullo hoꝝ cōtingenti: ꝛ hęc ſuffocatio appellaṫ. iā perſpectis ꝑſpicuū eſt: Quis dies decretorius obſeruari debeat/ quę ve criſis. Simili rōne hora decretoria/menſis/ ꝛ annus decretorij definiri pñt: vt obſeruanti omiſſimus.

Hippo. — Hoc. — 3ª Gale. — Quot criſes.

Enuntiatum decimumtertium.

Indiciarius eſt tēpus: quo exitij vel ſcōe valitudinis note vtplurimum viſitari ſolent: ac pręliambulum inſurgere.

Res (vt medici teſtanṫ) notę ſunt exitij vel valitudinis hoc eſt boni/vel pernitioſi decreti: quę indiciario die emergere ſolent: humoris nocui alteratio: perſpicua quidem concoctio aut vt alij dicūt digeſtio: quę ſedim fine bono decerniṫ. exitioſa vō huic ꝯtraria liuor mictureꝫ turbulentia: ꝛ id genus. Scōa eſt. Uictorie indiciū: vl̄ exitij vt virtutis facilitas/ac addictio viriuꝫ: motus agilitas/ac promptitudo. cōtrarie iā ſunt exitij notę ꝛ indicia tertia eſt pręliambuluꝫ: qḋ inter hūorē nocuū ꝛ virtutē incipit/ vt dolores graues: anguſtię pectoris: labor: tremor: lenis ſudor: ac lenis euacuatio. Hęc. n. vt pręliambuluꝫ pugnę in die decretorio adueniēde habeṫ. quotiens igiṫ tres hę notę vno reperienṫ in die euꝫ indiciariū/ſiue pręliambu/

Note exitij valitudinis.

Quid iudi ciarius.

latoꝛiũ faciunt.hinc.iiij.indiciarius ac pꝛęliambulatoꝛius eſt.vij.xi.vo.xiiij.xvij.vo.xx.nam vbi pꝛęliuz fiet in vij.pꝛęliambulũ expectandũ eſt in.iiij. vbi in.xiiij.pꝛęliambulum in.xi. vbi in.xx.⁊ in.xvij.pꝛęliambulum perficietur.hęc in vno vigenario obſeruanda ſunt: ſimili ratione in cęteris in.cxx.vſqꝫ dies.

Enuntiatum decimũquartum.

¶ Pꝛouocatoꝛius eſt tempus quo humoꝛ nocuus virtutem ad pugnam pꝛouocat.

Acceſſiones diſferentia.

Humoꝛ interdum ſua idiotropia cõtra virtutẽ acceſſione impari aſſurgit vt rubꝛa bilis omni terno. Interdum oĩ die vt pituita. Interdum omni quaterno vt atra bilis.pꝛouocatoꝛius igiť in rubꝛa bili eſt oĩs tern⁹.in pituita/oĩs dies.in atra bili/omnis quaternus. Sanguis vo nullo hoꝝ numero ęſtuat.

Quis pꝛouocatori⁹.

Hippo.

Hoꝝ dierũ Hippocrates meminit.v. Sudoꝛes febꝛicitãti ſi ſtatiꝫ icęperit/boni:⁊ tertio die/⁊ quinto/⁊ ſeptimo/⁊ nono/⁊ vndecimo/⁊ quartodecimo/⁊ reliqua.Dum eniꝫ virt⁹ ipſa humoꝛqꝫ ipſe nocuus ad pꝛęliambuluꝫ aſſurgunt aliqd humoꝛis ſudoꝛe/mictura/aut ex cremẽtis pelliť:vel cõtra quicq̃ virtutis iminuiť.obque etiaꝫ nõ incõcinne a noſtris intercedentes nuncupari aſſueuere:ob antiquis(auctoꝛe Celſo)critiſmi.

Intercedẽs ⁊ q̃re Celſus

Nam ſępicule ĳs in dieb⁹ criſis perfici ſolet/ĳs de cauſis:aut ꝙ humoꝛ ſit nimis furibundus/ac incendens. aut ꝙ humoꝛ paucus eſt nimiſq̃ beneficus:inde retardatur decretuꝫ/nõ ad decretoꝛiũ diem:ſed ad ꝓuocatoꝛiuꝫ. aut ꝙ ꝓuocatoꝛi⁹ eſt vt affinis(teſte Galeno)ipſi decretoꝛio.aut ꝙ aliquo eoꝝ cõtingere põt bona cęli conſtitutio.vnde virtus adinea poteſt nocuũ humoꝛeꝫ dirimere.

Gale.

quis decretoꝛius quis ve indiciarius/quis ⁊ pꝛouocatoꝛius:perſpicuum ſit intantum.

Enuntiatum decimũquintum.

¶ Contingit interduꝫ dies hoſce inuiceꝫ cõmutari: alternaſqꝫ vices inuicem ſubire.

Alternatio dieꝝ. Gale.

Qui ꝓuocatoꝛius eſt:effici poteſt decretoꝛius quatuoꝛ dictis cauſis vt dixit Gal.cõtra etiã decretoꝛius vicem ꝓuocatoꝛij ſubire poteſt: eſt enim.vij.ad.ix.pꝛouocatoꝛius.Ad hęc.xi. effici põt decretoꝛius/vt ꝑpter cęleſtem conſtitutio nẽ ⁊ ꝑpter humoꝛis contra virtutem inſtigationem.Quod igitur naturale eſt alicui/poteſt accidentibus euerti vt ſcribunt naturales.

Cauſę.

Enuntiatum decimũſeptum.

¶ Dies quartus ſeptimi indiciarius eſt: octau⁹ pꝛincipiũ alterius ſeptenarij exoꝛiť. vndecim⁹ etiã cõſiderandus eſt:quart⁹ eniꝫ ſcdi ſeptenarij eſt:itenqꝫ decimuſſeptimus obſeruãdus: quart⁹ eniꝫ a q̃rtodecio: ⁊ ſeptim⁹ab vndecio.

In vno vigẽario q̃t obſuãdi.

Vno in vigenario dies tres ſunt decretoꝛij vt vij.xiiij.⁊ vigeſimus:treſqꝫ indiciarij quart⁹ xi.⁊.xvij.pꝛouocatoꝛij oẽs impares: ⁊ q̃m oĩs ſeptenarius octo cõſtare debet dieb⁹vno mõ: alia rõne ex ſepteꝫ. Iuxerunt Hippocrates ⁊ Galenus oẽs iudiciarios enumerãdos foꝛe a medico replicatiõe:ⁱ inde quartus eſt a pꝛimo:pꝛim⁹ vo ſcdi quaterni vſqꝫ in.vij.hinc ſeptim⁹eſt ⁊ octau⁹.nã replicato quartoꝛis vt duo capieť. Ad hęc omni in vigenario ſecũdus ſeptenarius/decretoꝛius enumerandus eſt vt duo vt.xiiij. ꝓ fine ſecũdi ſeptenarij ⁊ ꝓ pꝛincipio tertij/⁊ inde vigeſimus vt.xxi.habeť.Septim⁹ aũt ⁊.xx.integre enumerãdi ſunt. Nam octauus ſecũdi ſeptenarij caput eſt:vt.xxi.

De numeratione.

pꝛimi ſeptenarij in ſcdo vigenerio. oẽs item terni pꝛouocatoꝛij ſimili rõne replicatione inter ſe cõſiderãdi numerandiqꝫ ſunt:nõ eniꝫ eſſet quint⁹ ternus a tertio: niſi tertius vt duo habeať. Indiciarius iccirco enumerãdus eſt replicatione vt ſit dimidiũ totius ſeptenarij. Tum vt ſeptenarius octonarij viceꝫ ſubeat.decretoꝛios aũt pꝛimuꝫ ⁊ vltimũ integre.xiiij.replicatione dinumerare opus eſt/ vt.xx. dies vicem ſubeat.xxi. Iꝫ a rebus Archigenes oẽs hoſce integre cõputari iuxit. Aiaduerſione dignũ:Galenũ enumeraſſe in moꝛbis dies vſqꝫ ad.cxx. deinde pꝛęcipit nõ dies/ſed menſes obſeruari vſqꝫ ad.xlviij.poſt hos nõ menſes ipſis in moꝛbis animaduertit:ſed annos.

Opinio Archige. Gale.

Naꝫ in moꝛbis pꝛimis diebus adeſt ingens cõflictus ob humoꝛis ac virtutis pollentiã: inde quom imbecilla virtus fit:remanet in menſib⁹ decretoꝛia vis.poſt vo menſes: quom cõtinuo iminuẽdo ꝓcedat:vis decretoꝛia in annis obſeruatur.Simili rõne in vigenarĳs dieruꝫ obſeruari iubet. Nam pꝛimo in vigenario ob virtutis pollentiã aiaduertẽdi ſunt ſeptenarij/ⁱ quaterni/ⁱ terni.omnib⁹ enim in his pꝛimo in vigenario criſes fieri aſſolent: eo ꝙ nonduꝫ virtus iminuta eſt.poſt pꝛimũ in quadrageſimuꝫ vſqꝫ ſcdoꝛ videlꝫ in vigenario/obſeruãdi ſunt/tum ſeptenarij/ tum quaterni: eo ꝙ adhuc vires adſunt.

De termi no dieꝝ. Vbi dies vbi menſes:vbi anni: ⁊ quare obſeruantur.

Tertio in vigenario vſqꝫ in.lx.vires decretoꝛie obſeruãdę ſũt in ſeptenarĳs: quom plus e pꝛincipio virt⁹ ipſa deficiat.Cęteris vo/in vigenarĳs/vſqꝫ in.cxx.vigenarij ſunt perquirẽdi.

De viſu dieꝝ in vigenarĳs.

Naꝫ ſolum in his criſes viſunť:quom virtus ſit ⁊ plus etiaꝫ imbecilla.poſt hos menſes obſeruãdi ſunt nõ ſecus vt dies poſt menſes anni aiaduertẽdi ſiliqꝫ rõne obſeruãdi.

De obſeruatiõe dieruꝫ menſium ⁊ annoꝝ.

Eſt pꝛęterea aliud attẽtione dignũ hoꝛas dierũ nõ eadẽ rõne colligẽdas olbus in dieb⁹ pꝛimi vigenarij. Naꝫ in pꝛimo quarto attẽdende ſunt nouẽ pꝛimę hoꝛę. Sunt eniꝫ in pꝛęliambulo pollẽtioꝛes. Scdi vo quarti hoc ẽ.xi. pꝛimę tres hoꝛę ſunt aiaduertãdę. Naꝫ obſeruatiõe cognitũ eſt eas eſſe cõcitatioꝛes.

De ſexto die hoꝛaꝝ

Tertij vo quarti hoc eſt.xvij. pꝛimę.xxi. hoꝛę ſunt perquirẽdę:eo ꝙ obſeruatio docet eas eſſe grauioꝛes/ac ſeuioꝛes.Simili ratiõe in ſeptenarĳs. Nam in pꝛimo.vij.pꝛimę.xvij.conſiderãdę:in ſcdo.vij. hoc eſt in xiiij.pꝛimę.xi. Tertio in ſeptenario hoc eſt in.xx.pꝛimę ſimiliť.xvij.ſunt diligẽter perquirendę:rem hãc obſeruatio medicoꝝ docuit:ſed cęleſtiuꝫ rerum ſcriptoꝛes aiunt hoc eſſe/eo ꝙ luna ĳs in hoꝛis peruenit vel ad quadratũ cardines/vel ſemi quadratũ:qua in re luna pollentioꝛ ac foꝛtioꝛ habeť.ſed an res ſic ſe habeat: parũ medicis confert:ſatis ſit eis obſeruationẽ id indicaſſe.

Rõ aſtronomoꝝ.

opus eſt etiam aiaduerſione in cęteris vigenarĳs.nam hoꝛę nõ ſili rõne colligendę.Scdo eniꝫ in vigenario vbi quaterni ⁊ ſeptenarij tantũ obſeruanť/hoꝛę duę ſunt minuẽdę/tũ a quaternis/tum a ſeptenarĳs.Tertio vo in vigenario/vbi ſeptenarij tñ cõſiderantur: quatuoꝛ hoꝛę iminuẽdę vbi in cęteris obſeruanť vigenarij/ſunt ſex demendę.

De hoꝛis ſubductione.

Vbi cauſa pꝛimo in ſeptenario pꝛimi vigenarij.xvij.hoꝛę erãt obſeruandę:in pꝛimo ſeptenario ſcdi vigenarij.xv.hoꝛę tñ ſunt pollentes:ⁱ ita in quaternis cęteriſqꝫ ſeptenarĳs ac vigenarĳs obſerueť.rei huius rõneꝫ afferunt/eo ꝙ virtus cõtinuo iminuendo ꝓcedit:vt diximus.Curioſa igiť medicoꝝ inq̃ſitio vſqꝫ in tantũ ⁊ de dieb⁹ ⁊ de hoꝛis obſeruationibus diuturnis aſſurgit.eſt etiã attẽtione dignum nõ ſimili rõne in cõtinuis ⁊ intercisis moꝛbis dies foꝛe enumerandos. Naꝫ in moꝛbis perpetuis ac ꝯtinuis dies enumeranť:ⁱ ita quartus indiciarius eſt.vij.Septim⁹ vo decretoꝛius/in quo ꝯtinuis in moꝛbis deſinere ſolet febꝛis. ipſis vo in moꝛbis interpolatis obſeruanť acceſſiones: ⁊ ita quarta acceſſio in pꝛimo ſeptimo cõſiderãda eſt. ſeptia vo in.xiiij.die:in quo deſinere ſolet. De hꝫ aũt ſeptimus

Argumēta contra Hippo.

dies in quo quarta aſſurget acceſſio ad.xiiij.vt quartus in cōtinuis ad.vij.Celſus.iij.ſuę medicinę libro argumētis Aſclepiadis cōtra Hippocratē inſurgit oſtendens obſeruationē hanc vani ēēſſe/neqȝ vllo in die/qꝛ par/impar ue eſſet/his maius vel minus periculum eſſe dixit: primo ꝙ interdū peiores dies pares fiunt:ſcdo qꝛ nōnunq̄ in ipſo morbo dierum ratio mutat̄:fitqȝ grauior:qui remiſſior eē cōſueuerat.iij.ꝙ ipſe.xiiij.par eſt/in quo eſſe magnā viȝ antiqui fatebant̄.iiij.quom octauū primi naturā habere ſecūdi ſeptenarij cōtendant.nam ab eo ſecūdus ſeptenarius numer⁹ inciperet : cur.x.ac.xij.nō acceperunt tanq̄ potētiores:quom ab octauo.x.ſit tertius: a.x.terti⁹ eſt.xij. ꝓpter hęc ⁊ aliqua alia. Inquit medici nō dies numerare debere/ſed ipſas acceſſiones intueri:⁊ ex his cōiectare criſes ⁊ qñ cib⁹ dandus:qñqȝ medicia. ſed hęc pace Celſi

Contra Celſum p Hippo.

medicinā nō ſapiunt. Nam enūtiata medica nō in oībus vera eſſe opȝ/ſed vt in plurib⁹: quecūqȝ eniȝ Hippocra.⁊ Gale.de dieb⁹ ſcripſerūt : obſeruatio frequēs adinuenit: quę ſunt aūt vt frequētius vera:poſſunt vt raro impediri,efficiqȝ falſa.ꝙ igit̄ pares ſint iterdū peiores:id eſt interdum nō frequētius:ſili rōne raro dierū rō mutat̄:frequētius vō eſt eadem.xiiij.pręterea eſt par vno mō:altero vō/impar/pro q̄to replicationē ⁊ horas ipſius.xij.cōtinet.etiā ⁊ ſi octau⁹ ꝑmus ſit ſecūdi ſeptenarij ratio ternoꝝ a.vij.enumerāda eſt/idcirco.ix.eſt ternus a.vij.xi.a nono.xiij.ab.xi.xv.a.xiij.xvij.a.xv.xix.a.xvij. vnū tñ eſt dubitatione dignū:ꝙ Gale.enumerādo dies: eos cōputat vna hora min⁹:qđ diſſonū videt̄ aſtronomis/⁊ ipſis medicis obſcenū.aſtronomis gdeȝ. Nam lune mot⁹ eiuſqȝ

Contra Gale. ſ ſubtractione horaꝝ.

peragratio per.xij.ſigna in regularis eſt. Medicis vō/ꝙ primis in dieb⁹/morbo videlȝ increſcente/acceſſio anticipat plus vna hora.ipſoqȝ cōſiſtente/nulla fit acceſſionū anteceſſio ipſo īminuēte acceſſioq̄ȝ fit poſtpoſitio. Inde dies medicialis vbi incremēto morbi vna hora anticipare vi:in ꝯſiſtētia ꝯſiſtere/in īminutiōeqȝ poſtponere videbit̄:⁊ ita nō ꝑ dieꝝ obſeruatiōeȝ/ſed ꝑ acceſſiōes/dies aiaduertēdi ſt. Tū.n.dies ē/q̄ acceſſio fit:qꝛ ab acceſſiōe dies obſeruādus/nō a nuō:rē hāc poſteri⁹ diligēti⁹ ꝑgremus:nūc vō ſatȝ ſit locū mōſtraſſe difficultatēqȝ apuiſſe.

Enuntiatum decimūſeptimuȝ.

¶Humoris nocui euacuatio cōuenientes per regiones medici auxilio decretum eſt medicinale. Tēpus vō quo medicus ſui auxilio humorē euacuat: medicinalis decretori⁹ eſt dies.

Duplex decretorius.

Duplex decretorius a medicis colligi ꝯſueuit: alter quo ſponte ſua/nulloqȝ medici auxilio humor obnoxius a nā ipſa euacuatur:ad męniaqȝ totius corporis vel extra educit̄ : hunc natura ac idiotropia decretoriuȝ faciūt.alter quo natura ipſa ſponte ſua nihil educeret: verū beneficētia ac medici auxilio rem nocuā naturāqȝ hoſtileȝ fugat: hūc medicinaleȝ decretoriū facimus. quēadmoduȝ eniȝ

Quę ī medicinali decreto,

in decreto nāli tria cōcurrunt virtus ipſa : materię nocuę ꝓuocatio/ac cęli ꝯſtitutio:ita ad hoc medicinale decretū/cōcurrit primo virt⁹ ipſa.naȝ natura ſola illa ſanat:adeſt materię nocuę ꝓuocatio quę auxilio medici/quouis iducitur.ita eniȝ pharmacon virtutē ꝓuocat: vt in die naturę decretorio humor. op⁹ eſt etiā in pharmacis cęteriſqȝ auxilijs medicoꝝ/vt cęleſtis cōſtitutio obſeruet̄:vt dice

Celſus

mus.eſt aūt corpis auxiliuȝ (auctore Celſo) aut demēs aliquā materiā/aut adyciens/aut euocans/aut reprimēs/aut refrigerās/aut calefaciēs ſimulqȝ aut durat aut mollit.demit mā/ſanguis detractiōe cucurbicula deiectiōe/vomitu/frictione/geſtatione/oīqȝ exercitatiōe/corpis abſtinētia/ſudore.Quidam aūt medicinę peritiſſimi ſanguinis detractionē inter medicinales criſes nō dinumerant:qua e re pęcipiant ſanguinē eſſe detrahēduȝ omni die oīqȝ hora/duȝ ſurgat nećitas. Auicēna aūt ⁊ Gale.medicinę auctores nō ignari aiūt ſanguis detractionē calefacere etiā bilē pituitā frigefacē:idcirco vbi curatio ꝑnećeſſaria nō fuerit:obſeruare iubēt diē ⁊ horā: ⁊ mitiores: frequēt nos pleureticū miui inxim⁹.vij. ipſo in die ⁊ mox penit⁹ ab apoſtaſe ⁊ febre ꝯualuit.erat.n.coacta curatio.

Auxilium medici mł tiplex.

Auicēna Gale. Sāguinis detractio ñ eſt medicinal criſis. Celſus

Enuntiatum decimūoctauum.

¶Dies oēs ſupuacui ſūt medicialr decretorij.

Qui ſupuacui:⁊ q medicialr decretorij

Superuacui dies vno in vigenario ij ſunt:qui nec ꝓuocatorij nec indiciarij, nec decretorij ſūt,vt in cholericis.ij.vi.viij.x.xij.xvi.xviij. hi eniȝ oēs idcirco ſupuacui ſūt quom omni careant nālitate:nec enim ꝓuocant:nec indicant:nec decernūt.Sunt aūt medicinalr decretorij: qꝛ in quolibet eoꝝ medicus pōt naturę auxilium ſuū pręhbere/alijs nō aduerſantib⁹. Simili rōne cęteris in vigenarijs colligi poſſunt ac diligēter aiaduerti. Non deſunt qui velint medicinales decretorios hos ipſos eē: qui naturales/ argumēto ꝙ medic⁹ eſt naturę famiſſor. quom igitur die naturalr decretorio nā ipſa moueat.ergo ⁊ ipſo codeȝ die medicus motū iubere debet.adde ꝙ humor nocuus facilius dum eſt in motu educit̄:q̄ dum quieſcit.eſt auteȝ in motu die ipſo naturalr decretorio.igit̄ eo die erit illi⁹ cōuenētior educio.Galenus, Hippocrates, ⁊ cęteri medici gręci ⁊ itali iubent dies decretoriū indiciariū ac ꝓuocatoriuȝ eſſe obſeruādos.in ſupuacuis vō aluum eſſe educēdam. Naȝ quom pharmacon laborem pręſtet ⁊ quoduis aliud medici auxilium dies etiā ipſe decretorius dolores increſcat:opus eſt vt die decretorio medicus ſileat:ne dolores dolorib⁹ addat:duaſqȝ ſimul ingraueſcētias iniungat. Maur⁹/⁊ Arnaldus ⁊ multi noſtri medicinę ſcriptores aiunt in morbis parib⁹ vt in pituoſis ⁊ melancholicis omni die aluum eſſe mouendaȝ. In pituoſis cōſtat:qꝛ oīs dies ingraueſcēs eſt.melancholicus vō humor/quom ſit grauis inagilis/ac durus:die motus humoris educendus eſſet:⁊ qđ plus hora interlunij vel pleniluny:eo ꝙ maior tunc humoꝝ motus:verū hęc res cōſideratione eget.

Poſitio q̄ ridā dicu per medicinalr decretorijs. Argu

Cōtraria poſitio. Gale. Hippo. Poſitio tertia.

Maurus Arnaldus

Enuntiatum decimūnonum.

¶Dieꝝ medicinalr decretorioꝝ prim⁹ eſt.viij. poſt hūc.x.poſt hunc.xvj. poſt hunc.xij. poſt hūc.xviij.poſt hūc.vj.vltim⁹ hoꝝ ſcđs eſt.

Octauus primus.

Superuacuos dies diximus eſſe medicinalr decretorios : nulloſq̄ in eis eſſe indiciarios, ſiue ꝓuocatorios:verū aliqui magna ſua ꝑte natura ſunt boni ad eductioneȝ aliqui min⁹. Omniū aptiſſimus eſt octau⁹ ꝑmo ꝙ virtus nondum īminuta eſt:materiaqȝ nocua nonduȝ miteſcit. Scđo ꝙ raro poſt.vij.perfectū viſuȝ eſt naturę decretū/ qua e re opus eſt vt quicq̄ auxilij naturę efferat̄: quod e materia ipſa quicq̄ ſubtrahat̄. Tertio ꝙ eo die magna ex parte humor nocuus cōquoct⁹ eſt. Tria ſunt quę impedire poſſunt medici auxilium. Primus eſt vt nihil natura ipſa fecerit ſeptimo ipſo die. Nam interduȝ natura criſes inyciat:quas deinde die ꝓuocatorio perficit:qua e re medio tpe ſileat medicus.Scđm vt notę pollētis rixę in ſubſequētib⁹cōtingentis nō adſint. Tunc eniȝ octau⁹ eſt vti noni tyrandus. Tertium vt auxiliuȝ ſit nō coactū/ nonqȝ violentū. vbi nāqȝ neceſſitas vrgeret:dieruȝ nulla eſt hñda cura. veruȝ laudo vt nunq̄ omni ex parte aluus educat̄:ſemꝑ enim ipſi naturę quicq̄ relinquēduȝ. Difficile eniȝ fortaſſe eſt medico quātitateȝ materię nocuę co

Impedimēta opinionis medici.

Decſdım decimus. gnoſcere.poſt hunc decimus eſt ſcdo loco aptus eductiōi. eſt eniȝ decimus aptioꝛ ſexto.naȝ ſextus eſt ſeptimo ꝓximus. Illuiſq; frequentiſſime tyrandus.eſt item ſecundo promptioꝛ:raro eniȝ ſcdo die materia ipſa conquocta eſt. eſt ꝛ duodecimo etiā melioꝛ. Nam duodecimus eſt decimotertio ꝓximus:qui maxim⁹eſt.eſt decimoſexto ꝓnioꝛ quom eo die virtus imbellioꝛ ſit ſili rōne ꝛ decioctauo melioꝛ. Poſt hūc eſt decimuſſextus ꝓpter ſimiles rōnes. Terti⁹ decimuſſext⁹ Quartus decimuſ/ ſecūdus. poſt hunc ſimili rōne.xij.eſt. poſt hunc decimuſoctauus eadeȝ rōne.ꝛ in cęteris ſimili rōne dicēdaȝ. vt vo primo in vigenario ſuperuacui dies ſe habent:ꝛ in cęteris credē/ dum. Iam erratū medicoꝝ noſtroꝝ nunc pȝ. ante enim ſeptimū raro educendum eſt nec in quarto, nec in ſexto aluus educēda:liquida tñ eſſet, ꝛ in quarto magis, ꝛ ſubtrahenduȝ etiam quicꝗ. Cōtra medicos recē tiores. vnde Hippo.inquit es quorum criſis ſit:quoꝛūq; facta eſt,ęqualr neq; mouere neq; motu quicꝗ agere neq; pharmacis vti neq; alijs ꝓuocationibus:ſed opus eſt ſinere. Ubi tñ in ſeptimo nulla futurę criſis ſpes adſit aliqd materię in quarto ſubtrahere con/ fert. Poſt ſeptimū, quom raro omni ex parte criſis ſpe/ ctet:educere bonū eſt, ſeruatis(vt diximus) cęteris quę auxiliū medici ipedire pnt. Hęc tñ itellige ſi inchoātib⁹ morbis,nihil eē mouēdū vȝ: vt Hippo.inqt.nā vbi māç furioſitate mouēduȝ eē qcꝗ videret:inchoātib⁹ morbis mouere quicꝗ debem⁹.q̄re nō ab rōne iuniores dicunt hęc non cura coacta, ſed regulari eſſe intelligenda.

An aū ſeptimuȝ ſit eductio cō ueniens. Hippo. Quid circuitus.

Enuntiatum vigeſimum.

¶ Rubrae bilis circuitus ad horaȝ ſexageſimā eſt.atrae bilis ad nonageſimāſextam. pituitae ad quadrageſimāſcdam.rubrae bilis auteȝ acceſſio ad q̄drageſimāoctauā.pituitae ad vigeſimāquartā . atrae bilis ad ſeptuageſimāſcdaȝ.

Quid acceſſio. De ꝑdura tiōe acceſſionum ac ꝑiodoꝝ.

Quod gręci periodum noſtri circuitū vocant: eſt aūt circuit⁹ ex duabus acceſſionib⁹ vnaq; quiete media cōpoſit⁹.qð vo gręci paroxiſmuȝ noſtri acceſſionem appellant.eſt aūt acceſſio vna pars circuitus. In rubra bile acceſſio.xij. ꝑdurat horis.qes vo.xxxvi.q̄ e re circuit⁹ rubrę bilis ſpatio.lx.horaꝝ cōtinet. In atra bile acceſſio.xxiiij. ꝑducit horis:qes.xlviij.tot⁹ igit circuit⁹ ſpatio.lxvi.ɔtiebit. In pituita acceſſio.xviij.horis qes vi ꝑdurāt. Igit circuitus ſpatio.xlij.hēbit.ſāguis vo nec circuitū nȝ acceſſiōeȝ hȝ. vrū vo ſint hęc:obſuatio docuit me^cum.aſtronomi vo cęleſtes foꝛas ɔſiderātes cāȝ ed inenerūt, vt poſteri⁹dicem⁹.

Exemplum.

Enuntiatum vigeſimūprimum.

¶ Uere ſanguis icreſcit:aeſtate rubra bilis:autunno atra bilis : hyeme pituita. Itēq; prima diei nālis pte/ſanguis icreſcit. Scōa/rubra bilis. Tertia atra bilis. Quarta pituita.

Quemadmodū ſunt quatuoꝛ anni tempoꝛa: ver videiȝ, eſtas autūnus ꝛ hyems ęſtas calida ſicca rubrę bili. autūnus ſiccus, frigidus atrę bili.hyems frida hūida pituitę ſimilis: ita nālis dies, qui ſpatio vigintiquatuoꝛ horarum cōtinet,quater ſectus quatuoꝛ ptes cōtinet, tempoꝛibus quatuoꝛ anni cōuenientes. vnde primis ſex horis ab ortu ſolis increſcit ſanguis : eſt eniȝ tempus illud diei cōueniens veri.ſecūdis ſex increſcit rubra bilis. Nā ęſtati conuenit.tertijs ſex atra bilis:ꝙ autūno.vltimis ſex,pituita ꝙ hyemi:inde ſol rurſus exoritur.

Diuiſio tēpoꝝ. De humorum incremento.

Enuntiatum vigeſimūſecundum.

¶ Laeſum eſſe cōſuetis in operibus primo indiuiduo in tpe aptū ſenſibilib⁹ notis apprehēdi/eſt aduerſae valitudinis principium.

Sophiſtę aduerſę valitudinis negant primū: nam quom ęgrotatio ſit alteratio quędam, ꝛ motus:ſit aūt ſexto auſcultatiōis phyſicę traditum nullius motus eſſe primū accipiēduȝ: ꝛ ęgrotationis etiā primū negarunt: cui⁹ ſnię Xeno elates fuit. Alij fatentes id eſſe primū qð aptuȝ eſt nobis ſenſibilib⁹ notis primo apparere dixerunt pręuiaȝ morbi fractionē, quā arabes alimelilem vocāt eſſe ęgrotationis initium. Alij primā horaȝ qua ęgrotus decubit. Deficiunt aūt iſti oēs. Primi quideȝ.nam(auctore Gal.) ſenſibus inixus id morbi principiū capiet:qð ſolis a ſenſibus indicijs ꝛ notis ſenſibilib⁹ aptū eſt ſentiri. Tale aūt eſt lęſum eſſe cōſuetis in operib⁹ ꝓmo indiuiduo in tpe. Secūdi etiā deficiunt:qð nō eſt iam principiū qð nō eſt primo rei pars:fractio aūt pręuia nec morb⁹ eſt nec morbi pars. Tertij etiaȝ.nam corpoꝛe ꝛ viribus robuſtus pluribus dieb⁹ ęgrotari pōt,nō tamē decubere.primū indiuiduuȝ tempus morbi eſt in quo morbus eſt ꝛ per ſigna ac indicia ſenſibilia aptum ſentiri ꝛ antea nō erat, nec ſentiri aptum.tale eſt primū(vt aſtronomice loquar)minutum morbi:ad qð aſtronomi thema cęleſte cōſtituere ſolent:eius modi eſt(vt ita loquar) prima morbi acceſſio. Emergūt tñ aduerſus hęc ambiguitates. Prima ꝙ recidiua febris eſt noua:ſed an febre ꝓma an ab ipſa initium accipi ōbeat:ex nro enūtiato nō ɔſtat. Scōa vtrū a febre apoſteſis:an ab apoſteſe ipſa initiū colligēdaȝ. Tertia in apoſteſe coſtaȝ: vtrū ab apoſteſis initio:an a pure. Quarta ō febre partū ſequēte, vtrū a ꝑtu ipō an a ꝓmo febris. Quinta de partu ipſo a quo initiuȝ colligēdaȝ. Sexta de ethicę ꝓncipio. Ultima de pręgnatōis initio.hę ſunt quę ambiguitatē faciant. vt aūt res iſta aperiat:repetendum ꝓmo ꝓn^m morbi eſſe minutū primū horę:quo ripa iter humoreȝ ipſuȝ nocuū virtutēq; emergere incipit. Petēduȝ ſcdo aduerſas valitudines quaſdaȝ eē e morbis alijs dependentes quaſdaȝ abſolutas. Tertio ꝙ quedaȝ toti corpoꝛi gnāles vt febres:quedaȝ particulares, vt apoſteſis. Tunc ꝓma delet ꝙ recidiua e radice pendens cōputari ſolet e radice ipſa.quę vo abſoluta eſt:e prima ſui motus acceſſione colligēda eſt. Simili rōne de febre apoſteſuȝ, ipſa ab apoſteſis acceſſione ꝓma obſeruāda eſt. Nam ab illa exorit.eodeȝ etiā modo ſi apoſteſis vt aduerſa valitudo eſt,accipiat eius mali initiuȝ eſt ipſa ab apoſtaſe ſi vt cōquoquit(qð exire vocant,e quo exitura)initiuȝ eſt a conquotione.

De principio morbi poſito ſophiſtarum. Xeno elates. Prima 2°. Tertia p°. Impugnatio. Quid initium. Dubitationes pulchre. Prima Secūda Tertia Quarta Quinta Sexta Septima. Quid ſit principium. Prima petitio.

[Gale. Terne. Poſitio Gale. de febre partus.]

a cõquotione. de febre partũ ſequẽte fuit apud medicos diſſenſus. Gal. nãq; a partu ipſo docet initiũ eſſe aſſumẽdum. Alij ꝙ part⁹ res nãlis eſt a febre ipſa ⁊ non a partu initiũ colligi pręcipiunt. Tu vero obſeruare debes an febres a partu ipſo exoriant̃ an e ꝓprijs cauſis ſeorſum cõtingentib⁹, qð ijs notis obſeruare potes: vt ſi in ſcðo ſiue tertio die a partu, ſi dolores part⁹ fuerit graues, ſi mulier debilis ac imbecilla: tunc febres e partu ipſo exoriunt̃ ⁊ ita e partu colligendũ initium eſt. vbi aũt cõtra ſit vt ꝙ nec tertio die nec dolores increuerint, nec mulier imbecilla. Tunc e febre ipſa initiũ erit. Simili rõne in partu ipſo: eſt enĩ part⁹ ipſius initiũ quom dolores ingraueſcunt. Tunc enĩ rixa initiat. De etbica diſcrepãt medici. Illud aũt obſeruãdũ eſt ꝙ ſi etbica ab humorali febre exorit̃ initiũ ab illa colligẽdũ eſt. vbi vero etbica ipſa ꝓprijs cauſis incipit: ꝑma pars eius etbicę initiũ eſt multa alia tradunt medici: quę omittant̃. Hęc ſunt quę medici prodeant de dieb⁹ decretorijs nulla rõne nullaq; cã moti: ſed ſola obſeruatiõe, atq; experimẽtoꝝ virib⁹ fulcit̃: qð medici ſufficere Auicẽna autumat. Nam rerũ cauſas perquirere op⁹ eſt phyſici. Gal. ãt medicoꝝ ꝑnceps neq; id ſufficẽ neq; medicis ꝓdeſſe, nec pulchrũ eẽ ↄcedit. Nos aũt diſſenſus hoſce ad tẽp⁹ mittim⁹. ſat. n. nobis ſit cupiẽtib⁹ eſſe rei ⁊ cãz ſcire: rez hãc iſto ordine abſoluere: poſt hęc igit̃ ad hoꝝ cãs trãſigamus.

[Secunda poſitio. Propria poſitio. Signa febris p ſuo. ſiue nõ a partu.]

[Quantũ medici.] [Quantũ Gale.] [Quid nos.]

¶ Einſdem Auguſtini Nyphi de decretorioꝝ cauſis Liber Secundus.

Enuntiatum primum.

¶ Pro ſciẽtia decretorioꝝ neceſſariũ eſt praecognoſcere idiotropias. xij. ſignoꝝ, ⁊ ſeptẽ planetarum: necnon eorundem configurationes: ad haec ⁊ vires eorum.

[Quo ſtellę agũt in nobis. Quot neceſſaria ꝑſcire.]

Stelle (teſte Ariſtotele) agunt in nobis motu lumine. Sc̃dũ vero alios agunt etiã in fluxib⁹: idcirco opus eſt pręſcire. xij. ſignoꝝ idiotropias hoc eſt peculiaritates, vel nãlitates: necnon ⁊. vij. planetaꝝ: ⁊ qr agũt lumine: qð eſt irradiatio quędaz irradiatio vero configurationib⁹ perficit̃: opus eſt pręcognoſcere cõfigurationes: ⁊ qm̃ agũt influxib⁹: opus eſt pręnotare, quib⁹ mẽbris influant quib⁹ ve noſtri corporis partib⁹ imitant. oĩbus enim ex his ſola cãꝝ decretorioꝝ colligi poterit. Multa alia adijci poſſunt: quę ex aſtronomia ipſa perquirant̃: nos enĩ breuitati indulgentes tñ vtilia, ⁊ neceſſaria medico abſoluemus. Illud tñ ante oĩa petẽdũ ſit me oĩa pro Claudij Ptolemęi pceptis eſſe ꝓditurũ hũc. n. ꝑncipẽ aſtronomoꝝ facimus nec minorẽ Ariſt. illũ phĩcoꝝ deũ hũc aſtronomoꝝ monarchã.

[Quot ad cãs decretorioꝝ.] [Le⁹, pro longę.]

Enuntiatum ſecundum.

¶ Saturni ſtella maiori ex parte infrigidat, minori vero exiccat. Iouis ſtella tẽperat, aliqua tñ ex parte calefacit. Martis omni ex pte exiccat, exuritq; ſuo calore. Solis maiori ex pte calefacit, minori vero exiccat. Veneris tẽperat, aliqua tamẽ ex pte humectat. Mercurij maiori ex pte deſiccat, in humore tẽpat. Lunae humectat.

[Ptole. de cauſis qualitatũ ſtellaꝝ nihil ad medicos.]

Hec ſunt quę Ptolemę⁹ apo teleſmaton libro primo de qualitatib⁹ planetaꝝ prodijt. Sed hoꝝ cãs inueſtigare longe eſt a medico. Sũt pręterea ſtellę ipſę cauſę primę ⁊ nõ ab alijs tales. Quod igitur ſol calefaciat: obſeruatio docuit. nemo enim dum ſolis radijs parat̃ exponiturq;: dubitat rez hãc. qð minori ex pte exiccet: argumẽto pz ꝙ e noſtris corpib⁹ humores exhalare cogit e marib⁹ ipſis dulces aquas expoliit. nãles phyſici eum calefacere ꝓbãt ꝙ oĩuz lucidiſſim⁹ ac maior eſt. Huius rei exemplar eſt ꝙ cęlũ aĩal eſt e cęleſti corpore ipſaq; aĩa cõſtitutũ: eius ſtellę partes ſunt: cordi quidem ſilis ſol. luna vero cerebro: qua e re vt cor fons eſt caloris oĩumq; totius corpis viriuz ſic ſol oĩuz ſtellaꝝ calidior ac pollentior, vt vero cerebrum humidius ac oĩuz viriuz capax, ita luna humidior oĩum ſtellaꝝ virium mrã. eſt enim vt Ariſtoteles inquit. terre ſilis. calefacit igit̃ ſol humectat vero luna: qð argumẽto h deprehẽdit̃, ꝙ ipſa icreſcẽte iminuẽte ve, increſcũt ac iminuũt noſtrę humiditates. Qð vero Saturni ſtella infrigidet: argumento ꝓbat Ptolemęus ꝙ a ſole ipſo ⁊ ſitu ⁊ idiotropia, ⁊ nã diſcrepat. obſeruatione vero ꝙ cũ ſole configuratus varias qualitates cõcitat ſemper tamẽ frigus. Quod vero Albumaſar ꝯ Ptolemęum inducit: puerile eſt nec nãlis ſcię ſapiens. Iouem temperare Ptolemęus autumat argumẽto ꝙ ſitu medius eſt inter ſolem martẽq; ⁊ ſaturnũ, in cęleſtib⁹ vero corpib⁹, qð ſitu mediũ eſt ⁊ nã mediare op⁹ eſt (auctore Auerroe) qð Albumaſar ignorat. Martez exiccare vrereq; argumẽto ꝙ ꝓxim⁹ eſt ſoli: cuius ſphęra exferuet: qua e re ⁊ ſpecie idiotropiaq; ſoli ꝓximus erit. Venerez temperare parũq; humectare: argumẽto ꝙ interiacet ſoli ac lune, humectat vero ꝙ lunę ſimilima quãtitate videlz luminis. Mercuriũ ait exiccare eo ꝙ nunꝙ̃ e ſole magna intercapedine ſeiungit̃. Humectat aũt interdũ qr lunę finitimus. Exemplar vero hoꝝ eſt. Naz ſol cęli cor luna cęli cerebrũ Saturn⁹ lien, Iupiter ſemen, Mars teſtes, Venus iecur, Mercurius fel: idcirco ijs exuperant qualitatib⁹: qbus ptes hę in aĩalib⁹ excreuerint. e qualitatib⁹ his aſtronomi ſexum planetis ac ſignis tribuũt: qð poetico more (nam poetę ꝑmũ cęleſtia ꝓdidere) cõcedit̃: fęminei ſunt. naz humiditas fęminea vis eſt: vt luna ⁊ venus. qui aũt calore exuperãt mares. naz calor virilis vis eſt: vt ſol ac iuppiter ⁊ mars: frigus etiã agit: idcirco eſt ſaturnus maſculinas vires poſſidens. Mercurius ꝙ ſiccitatem ac humiditatem pariter operatur: hermaphroditus eſt planetaꝝ.

[Nãles. Sol calefacit. Exẽplar.] [Luna ꝗ, lu.] [Ariſto.] [Qualis ſaturnus.] [Argumẽtũ Albu. ſolo. Iouis qũtas.] [Martis qualitas.] [Venus] [Exẽplar.] [Mer.] [De ſexu cęleſti: ⁊ que re.]

Enuntiatum tertium.

¶ Calefaciunt ac infrigidant planetae quinq;. Tum pro configurationib⁹, quae ſui cum ſole collocatione formant̃. Tum pro figuris, quas in orizonte formant. Simili rõne ⁊ maſculinizare ac foeminizare perhibentur.

[Cõfigurationes ad ſolem.] [Ad ortũ.]

Habent planete ad ſolem, ⁊ ad ortum cõfigurationes quę quidez ad ſolem ſunt: habit⁹ a noſtris nuncupant̃, vt orientalitas, occidentalitas, matutinatio, ⁊ veſpertinatio. quę vero cum ortu: configurationes nũcupant̃. Planetę igit̃ quom pręcedentes ſolem oriẽtales vel luciferi exiſtunt: frigefaciũt ac maſculiniſcant: argumẽto ꝙ ſunt in dextro ſolis: dextruz enĩ ſolis ſupra terra eſt, ⁊ dextrũ calidius ſiniſtro: cõtra vero vbi ſequẽtes occidui fuerint, calefaciunt ac fęminineſcũt: argumẽto ꝙ in ſiniſtro ſunt ſolis: qð cęteris in aĩalibus frigidius exiſtit. Cęluz pterea quatuor tractib⁹ deſignat̃: primus videlz ab ortu ipſo in culmen, hinc oppoſitus ſitu eſt ab occaſu in imum. ambo hi calidi ſunt tractus: primus quidem ꝙ dexter ac totius mundi dextro ꝓximus: huic cõtrarius ꝙ cõtraria eiuſdẽ ſunt generis idiotropięq;. Tertius a culmĩe ad occaſuz: huic ꝯtrarius ab imo in ortũ. Ambo ij frigidi eo ꝙ ꝑmus in ſiniſtro, ac ſiniſtro mundi conſtitutus. Secũdus ꝙ illi aduerſans cõtrariuſq;: quoꝝ genus eſt vnum. Qua e re

[Quo planetę ſexus aſſumũt.] [De tractu cęli.]

planetę primo in tractu eiuſqꝫ cōtrario collocati calefa-ciunt ac maſculiniſant:cęteris vō frigeſcūt/ ac fęminine-ſcunt. Simili rōne ſoleꝫ ac iouem diurnos/diciqꝫ pręeſſe: argumento ꝙ dies nocte eſt calidior. Uenus vō ac luna cōtra nocturnę noctiqꝫ pollentiores ꝙ humidę. Mercu-rius mixtus hermaphroditus videlꝫ:ꝙ naturę eſt mixtę: in oriente diurnus / in occaſu nocturnus. vt vō calor diei temperet:ſaturnuꝫ diarium fecerunt/diemqꝫ pręeſſe:fri-gore enīꝫ ſaturni calor/diei ꝯtemperat: cōtra mars nocti ac nocturnus vt nox ipſę quaſi ratione ſit.

De condi-tione.

Enunciatum quartum.

Luna prima e ſua corniculatiōe ad diuidua-litatem ſiniſtraꝫ vſqꝫ humectat. indeqꝫ ad ple-niluniuꝫ:calefacit. Inde ad diuidualitateꝫ dex-tram:exiccat. Inde ad congreſſuꝫ:infrigidat. Idem ⁊ ſimilibus cōfigurationibus caetero-rum planetarum cum ſole.

Synodus Exagonū

Quom ſol lunaqꝫ pfecto zodiaci ptiū nūō fue-rint:cōiunguntur: eorūqꝫ configuratio ſyno-dus grece latine cōiunctio. quom vō.lx. par-tibus zodiaci a ſole diſteterint conoides grę-ce/latine cornicularis eſt:eorūqꝫ cōfiguratio ſiniſtrum exagonuꝫ/latine ſextilis appellat. Quom e ſo-le.xc.partib⁹:gręce dicotomos latine ſemiplena aut diui-dua eſt eorumqꝫ configuratio quadrangulus ſiniſtrum. Quom.c.⁊.xx.amphicyrtos hoc eſt pretumida ſiue gib-boroſa:eſtqꝫ cōfiguratio eoꝝ triangulꝫ ſiniſtrū. Quom c.⁊.xc.plena eſt / eiuſqꝫ configuratio oppoſitio ſeu dia-metrum.ab oppoſitione ipſa in coitum vſqꝫ format rur-ſus tres ꝯfigurationes vt triangulꝫ dum gibboroſa eſt: quadrangulꝫ/dum diuidua:exagonum/dum cornicula-ris: verum primę ſiniſtre ſunt/eo ꝙ poſt ſolem eiuſqꝫ in ſiniſtro. Secūdę vō dextre/ꝙ ante ſoleꝫ: In dextroqꝫ ſo-lis cōſtitute.dextrum nāqꝫ ante ſolem ont.ſiniſtrum vō poſt. Qua e re luna e prima corniculatione eqꝫ ſynodo in ſiniſtrum quadrangulꝫ vſqꝫ mouet aeriam idiotropiā/ veris craſim/ſanguineꝫ/ac pueritiam.e ſiniſtro hoc trian-gulo in oppoſitum vſqꝫ:ignis idiotropiaꝫ/ęſtatis craſim/ rubram bilem/iuuentuteqꝫ.e plenilunio ipſo in dextrum vſqꝫ quadrangulꝫ/terrę idropia autūni craſim / atram bilem/ſenectutē.ab hoc vō in ſynoduꝫ rurſus aquę idro-piam hyemis craſiꝫ pituitā/ac decrepitatē. Res aūt hęc argumento comprobat ꝙ luna lumen e ſole ſuſcipit: qđ lumen tandiu lunę ipſi increſcit/ꝗdiu ſolis in ea irradia-tio increuerit. Hinc in primo quadrāgulo calefacit ac hu-mectat pariter. Irradiationis aūt incrementuꝫ quom in pleniluniuꝫ proceſſerit/calefacit materias: inde choleraꝫ mouet. Irradiatio vō dum iminuere incipiet / facit ſicci-tatem poſt caloreꝫ/⁊ inde melancholiā cōcitabit. vltimo e quadrāgulo: quom oīno iminuat irradiatio : oīno calor iminutus erit/frigus ve exuperans:inde pituitam ꝑcrea-bit. Quę Ptolemęus aduertēs libro.C.enuntiatoꝝ ingt. Quom luna eſt in primo quadrāgulo/hoc eſt exquo a ſo-lis cōiunctione receſſit: corpoꝝ humiditates ad ſecūduꝫ vſqꝫ effluunt.in reliquis aūt decreſcunt. Hęc ⁊ Galenus in libro queꝫ de criticis inſcripſit: approbat. Aſtipulat ēt huic qđ in humidis videt corporib⁹.cancris enīꝫ in ipſis/ cerebro venis/cęteriſqꝫ id genus / aptiſſime excreſcentia hęc cognoſcit:creſcente enīꝫ luna humiditates affluūt. decreſcente:decreſcunt. vnde ⁊ ſtipites/vt agricolę aiunt inciſi in plenilunio putreſcunt/ob humoris plenitudineꝫ. Interlunio vō/minime:cęteris etiaꝫ in plantis idem ſpe-ctari pōt.tribus quideꝫ in ſuperiorib⁹. nam duꝫ quadrā-gulantur ſoli humectant. dum diametrant : calefaciunt.

Quadrā-gulum.

Triāgulū

Diame-trum.

Dextrum Siniſtruꝫ

Quos hu-mores tē-pora anni mouent.

De cauſa horum.

Ptole.

Gale.

De cete-ris plane-tis.

dum iteruꝫ quadrangulant exiccant. dum deniꝫ cōcur-runt cum eo:infrigidant. Mercurius vō ac venus quom nō poſſunt intātū e ſole diſtare mouent quideꝫ humores dum orientales ſunt vſqꝫ in primā ſtationem. caloreꝫ e principio retrogradationis/dum ꝑma aſcēdunt nocte:dū vō aſcendunt nocte prima in ſtationē ſcđaꝫ vſqꝫ:exiccāt. dum rurſus dirigunt ac cum ſole coiuerint: frigefaciunt. verum hꝭ in ſtellis valde eiuſmodi exuperatiōes ac hu-moꝝ excreſcentię/vel decreſcentię latent.

De ſtella-ribus.

Enuntiatum quintum.

Sol cum accedit ad culmen noſtroꝝ capituꝫ eſtqꝫ in medio acceſſus:facit ver / ſanguineꝫ mouet / ⁊ aerem auget. Dum vō ad culmen noſtroꝝ peruenerit capitum / aeſtateꝫ rubram bilem / ac ignem: dum rurſus conuertitur:qđ in medio ſit conuerſionis / autūnuꝫ / atram bi-lem / ac terram: dum oīno a noſtroꝝ capitum apice receſſerit / hyemeꝫ / pituitam / ac aquam: ſimili ratione ⁊ in diurna cōuerſione ſit.

Sit autē ſol in anno dum caput arietis tenet in medio acceſſus/illinc ad caput cancri facit ver/ſanguinēqꝫ auget/⁊ aerem.dum in capi-te cancri eſt : tunc in apice noſtroꝝ capitum collocat/illinc ad caput librę facit ęſtatē/mo-uet cholerā/⁊ ignem.e capite librę in caput capricorni de-currens:facit autūnuꝫ ac atram mouet bilem:e capite ca-pricorni in caput arietis peragrans/ facit hyemē ac pitui-tam.hūc qdeꝫ motū per.xij.ſigna ſol in anno facit/ eſtqꝫ ab occaſu in ortuꝫ/ſibiqꝫ nālis/ac ꝓprius. Simili ratione ab ortu in occaſuꝫ ſol percurrēs/motu quideꝫ nō ꝓprio. Sed firmamēti/facit tpa q̄tuor / anni tēporib⁹ finitima. Sol enīꝫ ab ortu decurrēs in culmen cęli hoc eſt ad meri-dianū regionis facit diariū ver/ mouetqꝫ ſanguinē.e cul-mine vō ipſo in occaſuꝫ deſcēdens diariā facit ęſtatem ⁊ cholerā concitat.ab occaſu defluens ad imuꝫ/ facit autū-num ⁊ atram bileꝫ mouet ab imo:in ortum rurſus aſſur-gens facit hyemē/ac pituitaꝫ.qua e re enuntiatū.xxi. pa-tebit. Naꝫ vt annuis tēporib⁹ mouent humores a motu ſolis per.xij.ſigna/in mēſes ꝑ lunę cū ſole ꝯfigurationē: ita in diarijs tēporib⁹ fiunt hęc q̄tuor illis finitima.

Sol quo anni tēpo-ra facit.

Sol vt facit tēpo-ra q̄tuor.

Enuntiatum ſextum.

Juppiter ⁊ Uen⁹ beneficae ſunt nā. Satur-nus vō ⁊ Mars maleficae. Luna aūt ⁊ Sol configurationib⁹ ſunt nunc beneficae nūc ma-ficae. Mercurius interdum beneficus inter-dum maleficus mixtione.

Quę ſunt beneficę qualitates:calor videlicet ⁊ humor.duę maleficę frig⁹ ⁊ ſiccitas. Inde iuppiter ⁊ venus beneficę ſunt natura / tum ꝙ temperatę/tuꝫ ꝙ iuppiter calidus / venus humida.hę enīꝫ qualitates ꝑcreatiuę/ac ge-neratiuę ſunt. Contra Saturn⁹ ⁊ Mars maleficę:ꝙ Sa-turnus frigidus/Mars ſiccus.ſunt aūt hę/obnoxię/ac in-terfectiuę. Sol vō ⁊ Luna/quom ſint oluꝫ planetaꝝ ꝑn-cipes/⁊ benefici ⁊ malefici/interduꝫ eſſe debent.benefici quideꝫ/duꝫ beneficis irradiationib⁹ planetas illuſtrant: vt triangula aut exangula radiatione / malefici vō, dum maleficis cōfigurationib⁹ ꝓpulſant/vt diametro/ cōiun-ctione ⁊ quadrāgulo. Mercurius autem/quom ſit capax vtriuſqꝫ naturę/beneficus ⁊ maleficus ſit admixtiōe.dū enīꝫ beneficis admiſcet:beneficus ꝓhibet.dum cūꝫ ma-leficis:⁊ malefici ſubibit naturā. Fit aūt planetarū mix-tio. Primo

De benefic-tia ſtellaꝝ ⁊ quare.

Quid mi-xtio plane-tarum.

tio. Primo qñ alter in alterius auctoritate cõſtitutus ſit
ecõtraqȝ. Secũdo qñ ſeſe inſpiciunt. Tertio qñ corpore
iuncti ſunt eodeȝ in ſigno: vel eadẽ in ſigni parte. Hęc aũt
in noſtro de calamitatũ cauſis diligentius perquiſiuim⁹.
hęc generatiȝ de planetis dicta ſat: ⁊ qm̃ planetę ſunt for/
mę: ſigna cęli ſunt/ vt mã. cõſequẽs eſt vt de ſignis tranſi/
Ordo. gamus: ſcientia enim de forma prior eſt.

Enuntiatum ſeptimum.

Signifer orbis in quo. xij. ſigna infixa ſunt: p
quaeȝ planetae/ ſol etiã ⁊ luna curſus ſuos diri/
gũt: obliq̃ ſemp agitatiõe torquẽt.
Odiacus grece latine ſignifer. xij. ſectionib⁹
ab antiquis ſectus eſt: quę ſigna nuncupan/
tur: ſunt autem his nominibus appellata. vȝ.

Aries.	Taurus.	Gemini.	Cancer.
Leo.	Uirgo.	Libra.	Scorpius.
Sagittarius.	Capricornus	Aquarius	Piſcis.

Cõplexio/ nes ſigno/ rum. Prima qdeȝ tria Aries Leo Sagittarius calid ac ſicca
ſunt. Scda vo Taurus Uirgo Capricornus frigida ſicca.
Tertia Gemini Libra Aquarius calida humida. Quar/
Triãgula/ ritate. ta frigida ⁊ humida. Sũt igit̃ q̃tuor triãgularitates eiuſ/
dem idiotropię. Prima quideȝ ignea. Scda terrea. Ter/
De imagi/ nibus. tia aeria. Quarta aquea. Sunt auteȝ vltra hęc. xij. ſigna
xxxvi. cęleſtes imagies. In cęlo ipſo ſtellatę ac infixę. In
quibus per obſeruationẽ ſunt. M. xxij. ſtellę. hax. xlviij.
imaginũ. xxi. ad ſeptentrioneȝ aſſurgunt. xv. vo ad meri/
dieȝ declinant. ſeptentrionales qdẽ ſtellas cõtinẽt. ccclx.
Quid ſi/ gnum. meridionales. cccxvi. Signũ eſt tanta zodiaci ps quãtaȝ
ſol. xxx. diebus hoc eſt vno mẽſe fere peragrare põt: vel
ſpatiuȝ illud/ qd̃ interim duȝ luna ad cõgreſſum redit: ſol
ipſe peragraſſet ſignum dicimus: qua de re nõ incõcinne
zodiacus. xij. in ſigna ſectus eſt. Primo q sol. xij. menſib⁹
Quę zo/ diacus in xij. ſigna. zodiacũ percurrit. Secũdo q luna anteq̃ ſol zodiacum
peragraret: duodecies cum ſole cõgredit̃. Signũ deinde
Gradus in triginta partes: quę moria grece nuncupant̃: noſtri gra
quid ſit. dus: libuit diuidi. nam pars ſiue gradus tantus eſt locus
Mtnus (vt dicit Maternus) quãtus ſolis aut lunę orbis in cir/
cuitu cõplectit̃: vel tantũ quãtũ ſol vno die peragrat. hic
Zodiacus zodiacus in. ccclx. ptes ſectus eſt. naȝ triginta in duodena
in. ccclx. rio ducta numero/ ſunt. ccclx. partes graduȝ ſiue partẽ ad
Gradus ſ hęc in. lx. minucias. nam ſectio hęc (Ptolemęo auctore)
lx m⁹. aptiſſima eſt calculo. Hoꝝ pręterea. xij. ſignoꝝ quatuor
Prole. ſunt mobilia/ vt Aries Cancer/ Libra Capricornus: argu
Peculia/ ritates ſi/ gnorum. mento q ſol dum illa tenet anni tẽpora pmutat: quatuor
fixa Taurus Leo Scorpius Aquarius: q ſol in eis col/
locat⁹ anni tẽpora figit. quatuor cõia q ſol in eis vtriſqȝ
temporib⁹ fauet vt Gemini Uirgo Sagittari⁹ ⁊ Piſcis.
De anni capite. Initium ſignoꝝ lȝ nãlr nulluȝ ſit ab ariete caput aſſum/
pſere: argumẽto q duȝ ſol eum tenet increſcit humor ge
neratio perficit̃ omneſqȝ res ad bonũ ſurgunt cõtra duȝ
in libra collocatus eſt: decreſcunt res/ atqȝ corruptio inci/
Poeta pit/ deſinitqȝ gnãtio: vnde Poeta. Non alios pma creſcẽ/
tis origine mũdi: Illuxiſſe dies aliũ ve habuiſſe tenoreȝ:
Credideriȝ: ver illud erat: ver magnus agebat: Uer adeo
frondi nemoꝝ: ver vtile ſyluis: Uere tumẽt terrę ⁊ geni/
talia ſemina poſcunt. hinc ab ariete initium. xij. ſignoruȝ
ſumpſere. Eſt ãt pn̄ᵐ eiuſmodi nõ nãle. nã ⁊ ſi nobis iſtũ
mũdi ſitũ icolẽtib⁹: hęc ſol faciat dũ arietẽ pcurrit: icolẽ/
tib⁹ vo ſub capricorno ⁊ vltra/ ȝ̄riũ facit. Hęc ⁊ de ſignis
gnãtiȝ. Nũc de planetis ⁊ de ſignis q̃daȝ cõia trãſigam⁹.

Enuntiatum octauum.

Quinqȝ ſunt ſtellaꝝ cõfigurationes tres ma/
leficae: vt ꝯiunctio diametrũ: q̃drãdulũ: duae
beneficae: vt triangulum ⁊ ſextãgulum.
E configurationib⁹ nũc dicẽdaȝ: põt enim ⁊ Configu/ ratiões pla
placlice ⁊ particulariter mathematic⁹ loqui cicę.
de his. placlice quideȝ Nam quęcũqȝ itegro
ſignoꝝ numero. xij. fecerint: ipſa placlice cõ
iungunt̃. a ſigno ad ſignũ ſeptimũ qd̃ fuerit/
hoc eſt diametrũ. quadranguluȝ eſt ab eo ſigno a quo in/
choamus quartũ. ⁊ hę tres cõfigurationes minaces ⁊ ma
lignę ſunt. trianguluȝ eſt a ſigno a quo initiamus/ qntuȝ. Particlãr
ſexangulum eſt ab eo ſigno a quo initiamus tertiuȝ: ⁊ hę
proſperę ac fęlices ſunt. Rurſus de his particulariter di/
camus. quęcũqȝ igit̃ integro partiũ numero iuncta. ccclx.
fecerunt/ ipſa iungunt̃: quę vo. clxxx. partib⁹ diſteterint:
ipſa diametrant̃. nam hęc his ducta. ccclx. faciunt ptes: a
parte quadaȝ quęcũqȝ. lx. pars fuerit: ipſa ſexanguluȝ lat⁹
demonſtrat. Naȝ ſi ſecties. lx. miſcueris. ccclx. habebis. a
pte quauis. cxx. ps triãgulũ lat⁹ ꝯſtituit. Nã ſi. cxx. tripli
caueris. ccclx. redunt̃ a pte quauis q̃cũqȝ. xc. fuerit latus
q̃drãguluȝ cõponit. nã q̃druplicãtes. xc. cõplemus. ccclx.
Hęc Ptolemeus ⁊ Mtnus d̃ ꝯfiguratiõib⁹ tradunt. Prole. Mtnus.

Enuntiatum nonum.

Duodecim ſigna pſunt corpis nr̃i ptib⁹. xij.
Aput attributũ eſt arieti. colluȝ ac ceruix tau
ro. humeri ⁊ bracchia geminis. cancro pect⁹. De virib⁹ ſignorũ in membris.
latera ⁊ ſtõch⁹ leoni. venter vgini. libre renes
⁊ vtebrę. ſcorpio pudenda. coxe ſagittario. ge
nua capricorno. crura aquario. piſcib⁹ pedes.

Enuntiatum decimum.

Septẽ planetae praeſunt humorib⁹: morbis
ex ipſis cõtingentib⁹ membris corporiſqȝ.
Icet ſol ⁊ luna generatim oib⁹ pręſint humo
rib⁹: morbiſqȝ cunctis mẽbris etiã: ſpeciatiȝ
Saturnus (auctore Ptolemęo) atrę pręeſt
bili: melancholicos inde morbos ingenerat.
In hoie autẽ dextrã lieneȝ atqȝ veſicã tenet.
Saturni morbi ſunt oblongi/ vt ptiſis reuma catarrus/ Quib⁹ ſa/ turn⁹ pſit ⁊ quales morbos.
tabes ethica/ iliaca/ hydropiſis/ fluxus tenaſmus/ dolores
auriũ ⁊ id gen⁹: quartana/ quintana/ ſextana ⁊ hõ febres.
Nam quom ipſe idiotropia frigidus ſit primo ⁊ ſecũdo
ſiccus humores cõcitat tales vt hę oblongę aduerſę va/
litudines ingenerent̃. Unde in hoie partes eas tenuerit.
Ptolemęus tradit/ ⁊ bona aſtronomoꝝ diuturnaqȝ ob/
ſeruatio docuit/ Juppiter pręeſt ſanguini ſanguineos p/
creat morbos: in hoie tactum pulmonẽ/ coſtas/ pulſus ac Juppiter
ſemen habet. peculiares Joui morbi ſunt ventoſi ac ſan/
guinei vt angina ⁊ apoplexia hoc eſt attonitio/ conuulſio
cardiacus morbus infirmitates pulmonis coſtaruȝ/ ſemi
nis ⁊ id genus. Nam ſanguinẽ ⁊ ventuȝ ingenerat: e qb⁹
procreant̃ morbi. Mars rubrę bili pręeſt/ ex ea morbos
mouet/ habetqȝ in hoie ſiniſtrã aurem/ renes venas atqȝ Mars
teſtes: huic morbi ꝓprij ſunt/ febris aſſidua perpetuaqȝ/
tertiana/ hemitriteos hoc eſt ſemitertiana/ incenſio quę
cauſon nuncupat̃. peſtilens febris/ dabroſis/ ⁊ heſinochai/
mus/ mana/ gomoſis/ quę ſunt ſpecies ſanguinei excreat⁹.
vt tradit Celſus in. iiij. carcioma/ theorioma/ ignis ſacer, Celſus
⁊ queȝ ereſipelaȝ noſtri vocant. Plinius ⁊ Celſus men/ Plinius
tagram. puſtule/ carbunculi/ tubercule podagrę/ oẽſqȝ ad/
uerſę valitudines minaces ⁊ atroces/ ⁊ in cute ꝯtenię. Ue
nus pręeſt pituitę morbos exinde inducit/ habetqȝ in ho/ Uenus
mine odoratũ/ iecur/ ⁊ carneȝ: venerei morbi ſunt ſangui/
nolenta excremẽta ac profluuia. Mobiles apoſtaſes/ fi/
ſtule ſtõchi vitia iocinoris morbi/ cordis lãguores. Mer/ Mercu.
curius nũc huic nunc illi pręeſt humori/ frequẽter ſiccita
ti/ mercuriales langores ſunt/ vt rabies ſeu furia/ inſania

freneſis/epilepſia hoc eſt morbꝰ comitialis nimia excrea/
tio/queqꝫ aduerſe dicunť valitudines e ſicco pendere hu
more/habet ꝛ in hoīe rōnē/loquelā/memoriā/ linguā/
Sol Luna
ſel ꝛ nares. Sol vō ac Luna quom principes ſint / oībus
preſunt humoribꝰ/oībus membris / ſiqꝫ morbis oībus:
ſpeciatim tamē / vt deſignātur ꝓprijs ꝛ peculiaribus viri/
bus. Sol in hoīe habet viſum/cor/cerebrū/neruos oīaqꝫ
partis dextre: Luna guſtū/deglutionē/ſtomachū/ aluū/
matricem: ꝛ omnia ſiniſtre partis membra.

Enunciatum vndecimum.

¶ Circuitꝰ atrae bilis ſaturno: rubrae vō mar/
ti: pituitae/mercurio ꝛ lunae/tribuuntur: ſan/
guinis aūt labores/ioui ſoli ꝛ veneri.

Saturno melia.

Atra bilis ſaturno ꝯgruit/ꝓ q̄litate, naꝫ vt ſa/
turnꝰ frīdus eſt ꝛ ſiccꝰ; ita melia: pp qđ nō in/
docte q fuſoriā artē callent, ħ eſt vt vulgo lo/
quar alchimiſte: meliā ſaturnū vocāt. Scđo
ꝛ motu. nā atra bilis ſat tarde vt ſaturnꝰ, ſuū
Marti cholera. Lunę pituita.
motū ꝑficit. Simi rōne rubra bilis marti / ꝛ pp q̄litatē/ꝛ
pp motū. nō alr pituita lunę ꝛ mercurio. nā pituita citiſ/
ſime circuit/vt luna ꝛ mercuriꝰ: qm̄ ſol ꝯtinuo mouet atqꝫ
in viribꝰ iouis ꝛ veneris: idcirco ſanguis ꝯtinuo ꝛ ꝑpetuo
īgraueſcit. Qđ igiť atra bilis oī q̄rto accedat: nō eſt niſi
ꝙ ſaturno tardiſſimo ꝯuenit. pituita quotidie ꝙ lunę ci/
time ſubditur: rubra bilis oī 3ᵒ: ꝙ marti ſubiacet medio/
Cur ſanguinis. De cauſis periodū. Pici poſito ꝛ argumēta.
cri. ſanguis ꝑpetuo ꝙ ſoli ioui ꝛ veneri/quoꝝ vires ꝑpe/
tue ꝛ ꝯtinue ſūt. qđ itaqꝫ enūciato. xx. traditū eſt: ex hiſce
pꝫ. Picus vir grauiſſimꝰ in libro ꝯfutationū aſtronomoꝝ ꝫ
hec obijcit: ꝑmo ꝙ atra bilis ſingulis quaternis deberet
ꝑpetuo motū agere vt ſaturnꝰ. Ad hec motus ſaturni ad
atre bilis circuitū acceſſionēqꝫ nulla rō/nullaqꝫ ꝓportio
adeſt. Nā duꝫ ſaturnꝰ repedat: atra bilis nō repedat. duꝫ
ille ꝓperat: hec nō ꝓperat: duꝫ ille ſtatiarius, eſt hec nō
ſtat. Rurſuꝫ iuppiter ꝛ venꝰ nūc ſtant nūc repedāt/nunc
ꝓperant: ſanguis vno ꝛ ꝑpetuo mō affligit ad hec motus
hūoꝝ ſunt irregulares/difformes/ atqꝫ incōpoſiti/plane/
taꝝ motꝰ ꝫ ſunt reglares. demū planete cāe ſunt gnāles.
niſi igiť ſpāles adſint cāe: hūores nō magis nūc q̄ȝ antea
motū cierent. Alia multa īducit Picus: que omittanť ꝙ
Rāſiones
leuia ac friuola ſint. Sꝫ hec friuola ſūt: ꝑᵒ qdē ꝙ ſaturnꝰ
ceteriqꝫ planete ſunt gnāles hūoꝝ motuū cāe. Sꝫ adſūt
Petrꝰ appōnenſis.
multe accidentes cāe extere ꝛ intime: quas Petrꝰ appo/
nenſis cōgregat: qbꝰ circuitꝰ ad genꝰ ħ motꝰ deſignatur.
Scđa ēt īfirmať/ꝙ iter eos eſt ꝓportio/ac rō cōuenientie
in qualitate ꝛ in gn̄e motus: qđ ſat eſt cū alijs ꝯcurrētibꝰ.
Tertia demiť: qꝛ ſol ꝯtinuo ꝛ ꝑpetuo moueť inſtar ſan/
guinis: ſuntqꝫ ſolis veneris ꝛ iouis vires perpetuo colli/
gate. Quarta auferť ꝙ hūores nāťr reglariterqꝫ moueť:
ex acciñtibꝰ vō irreglariter. Planete ſemꝑ vno mouētur
mō/ꝙ ſūt ſupra nām̄. Ulla ſili rōne refelliť/ꝙ planete vt
cāe gnāleꝫ cōcurrūt/ſpeciatim adſunt mēbra/nāťis calor.
particulares cōſtellificatiōes vires ex geniturꝭ cōtracte
ceterę q̄ȝ cōditiōes quas aſtronomi ſcribunt. Hec de cir/
cuitibus affectionibus ac eoꝝ cauſis.

Enunciatum decimūſcđm.

¶ Morbi qui per dies cōputanť/peragratione
lunae per duodecim ſigna euariantur: qui per
menſes/peragratiōe ſolis: qui per annos / per/
agratione caeteroꝝ planetarum.

Quales Morbi ꝑ dies.

Morbi (qui ꝑ dies dinumerātur) nō ſūt e ꝑnᵒ
ad finē equales. interdū. n. ꝛ ſi ꝑnitioſi/ac gra
nes: circa dolores ꝛ labores euariāt: nūc. n. mo
leſtant/nūc miteſcūt, nūc lenes / nunc graues
ſiūt. Luna vō cū ſit ceteroꝝ citima, ſitqꝫ cū ſole diuerſas
craſes colligēs: nimirū ꝙ morbi hiſce/lunę ꝑagrationeꝫ
Quot diebꝰ lunam ſequuntur.
ac afflictiōeꝫ ſequūť. Simi rōne q vltra mēſeꝫ ꝓgrediunť,
nō ſunt eq̄les nec vno doloꝝ gn̄e affligētes: q quom ſint
Quot menſibus ſoli.
tardiores ac lōgiores. Soli q luna tardior eſt/aſcribunť:
eorūqꝫ īgraueſcētie ac labores pro ꝯſtōne ſolis, ac eiuſ/
dē affectiōibꝰ ſunt colligēdi. nō alr/qui vltra annū ꝓdu
cunť. Sūt. n. ineq̄les/nūc graues ꝛ laborioſi: nūc lenes ꝛ
Quos annis ceteris planetis.
placabiles: q cū lōgi ꝛ chronici ſint/lōgis ꝛ chronicis ſtel
lis danť/vt ſaturno ioui marti ceteriſqꝫ ꝯſortibꝰ. Quare
Ptole. De proceſſu morboꝝ ꝛ cauſa.
re Ptolemeꝰ ac ceteri aſtronomi ſapide ac laute ſentiūt:
quom dicāt taleꝫ eē dierioꝝ morboꝝ ꝓceſſum: q̄lis lunę
eſt in ſignis ceteriſqꝫ cū planetis ſtatꝰ: taleꝫ mēſtruoꝝ or
dinē ac curſuꝫ: q̄les ſūt ſolis cū ſignis ceteriſqꝫ cū plane/
tis affectiōes, taleꝫ etiā annuoꝝ ingraueſcētiā q̄les cete/
roꝝ planetaꝝ inter ſe ꝛ cum alijs cōſtitutiones: inde his
bonus/illis malus indicetur finis: itemqꝫ bonuꝫ illis ini/
tium/his malum. Rurſus medius curſus, his pacabilis:
illis minoꝝ ac laborioſus.

Enunciatum decimūtertium.

¶ Ut a ſole annus a luna menſis ſit.

De anno ꝛ menſe. Ptole. Duplex menſis. Lunaris.

Peragratio lune. xij. ꝑ ſigna: lunarē mēſeꝫ cō/
ſtituit. Solis vō ꝑ. xij. ſigna curſus annū. Eſt
aūt apud Ptolemeū duplex mēſis tm̄ luna/
ris videlꝫ ꝛ ſolaris. Lunaris eſt diebꝰ. xxviij.
horis duabꝰ: minutijs circiter. xviij. ſit: tanto
eniꝫ tpe. xij. ꝑagrat ſigna: vñ ꝛ mēſis ꝯuerſiōis nūcupať:
Solaris
ꝙ luna in toto ſignifero ꝯuertiť. Solaris vō eſt quo ſol
metiť. xij. ſignoꝝ vnū ꝑciſe: idcirco Ptolemeꝰ inqt. q dā
ſūt a ꝑagratione ſolis iudicāt: quom partiťr exequatꝰ eſt
gradui ac minuto, qđ initio obtinebat. ſol igiť a capite arie
Solaris menſis. Annus quottr. Dies Numa ceſar.
tis cōmotꝰ/mēſeꝫ ꝑficit/cū ī caput ꝯuenerit tauri. A ſole
igiť annꝰ eſt: a ſole ſolaris mēſis ab eodēqꝫ dies, q motus
eſt/quo trigeſimā ꝑtē ſigni vniꝰ ꝑagrat. Annꝰ nō vna rō/
ne ab antiqs hr̄. Nā rome qdē ꝑᵐ. x. fuit mēſibꝰ poſt. xij.
(Numa Pōpilio auctore) nec tūc hr̄ ꝯſtabat donec Ju
lius ceſar eū ꝓhe ꝯſtituit: vñ Julianꝰ annꝰ dictꝰ eſt: cuius
mēſes ita qdē diſtribuit: vt alios e pluribꝰ, alios e pautio/
ribꝰ diebꝰ ſtatueret, adiecta poſt quadriēniū die vna: q̄re
hr̄ Ptolemeꝰ inqt. mēſes lunares ꝓpe. xiij. ſolari āno cō
tineнť. nā ſi dies. ccclxv. in dies. xxviij. horaſqꝫ duas ꝛ mi
Gal. De menſibus.
nutas. xviij. ter decies partiare: relinqť fere itenū. Gale.
aūt medicꝰ q̄drifariā mēſeꝫ diuidit: vnū. vꝫ. ꝑnes illumi
nationū euariationē. Alium ꝑnes cū ſole ꝯfigurationes.
Aliuꝫ ꝑnes. xij. ſignoꝝ ꝑagrationē. Quartū ex illumina/
tionū euariatiōe ac cū ſole ꝯfiguratiōe mēſeꝫ medicina/
Lunę euariationes.
leꝫ cōponit. Luna. n. vt inqt tres euariatiōes ſortiť. vnaꝫ
videlꝫ qua ex ſolis radijs occultať vſqꝫ in ſcđaꝫ occulta/
Luminarꝰ inēſis. Euariationes luminis.
tionē. E ꝑᵒ eniꝫ occultatiōe in ſcđaꝫ vſqꝫ tpe/mēſis eſt lu/
minarius: quo ꝛ vulgares vtunť. ſolet aūt eē bis e ſpatio
xxvi. dieꝝ/horarūqꝫ circiter. xij. hꝫ vō luna ħ in mēſe ſe/
ptē luminis euariatiōes. Pria qua conoides ħ eſt cornicu/
lar̄. Scđa q̄ dichotoma ħ eſt dimidua ꝛ ſemiplena. Ter/
tia amphicyrtica ħ eſt ꝑtumida ſiue gibboroſa. Quarta
qua diametra ħ eſt plena ꝛ oppoſita ſit. Hinc ad occulta
tionē tres alie ſunt luminū euariatiōes / vt gibboroſitas/
dimidualitas/ac cornicularto: luna iſto mēſe penes haſce
luminis euariatiōes agit in nobis cōi q̄dā ſibi ꝛ ſoli virtu/
te. vꝫ. lumine. Eſt. n. lumē virtus lunę ꝛ ſoli cōis. qua e re
Quod in plenilunio incidunt q̄ pharmacō cautandum. Arnoldus.
laute agunt medici nr̄a tēpeſtate: qui in pharmacis egro/
tis exhibēdis obſeruāt plenilunū ꝛ occultationē. vtrqꝫ
eniꝫ dies minax pharmacationibꝰ ꝛ auxilijs ꝑhibēdis. ple/
niluniū qdeꝫ ꝙ luna tūc nr̄a corpa ſūme calefacit, ſum/
meqꝫ hūores lireſcit: vñ ꝛ argᵗᵒ nob eſt noctes in plenilu
nio eē calidiores: ꝛ qm̄ calor e centro ipſo ad circūferētiā
trahit: inde hūores oēs ad corpis ambitꝰ ꝯtinebunť: phar
macon ꝫ e circūferētia ipſa ad centrū: hinc tps illud cau/
tandum

tendũ eſt/ne ꝯtios mot⁹ medic⁹ ꝑcipiat:ꝗb⁹ virtus ipſa poſſet ſummoꝑe lędi quo in tꝑe ſanguis extrio nõ eēt ita euitãda:quom ꝯtiũ motũ nõ habeat:niſi ꝑꝑ agitationes duas euitet. Temp⁹ ꝑterea dũ luna latet: euitãdũ eſt.nã tũc luna cũ lumie oĩo careat:valde exiccat nr̃a corpora ⁊ hũores.hinc eo tꝑe retẽtiua po⁹ icreuit:quę exiccatiõe cõtinet.poſſet igit̃ pharmacon agitare moueręqꝫ corꝑis humores:illoſqꝫ nõ educere ob retẽtiue inobediẽtiam:igit̃ tꝑs illud erit euitandũ. Hęc apud antiquos medicos non multũ obſeruata ſunt:nec recẽtiores:vt Auicẽ. Rhaſes ⁊ alij obſeruari iubent: poſt hũc mẽſis eſt ꝯiunctionarius/ quẽ indocti lunationẽ vocãt: ⁊ hũc obſeruant naucleri ⁊ laboratores:⁊ id gen⁹. Soletqꝫ mẽſis iſte.xxix. dieꝝ horaꝝ circiter.xij.ſpatio mẽſurari.hꝫ vo luna hoc in menſe ꝯfigurationes.viij.cõiunctionẽ/ ſiniſtrũ exagonũ hoc eſt ſex angulaꝫ:ſiniſtrũ tetragonũ:hoc eſt quadrãgulaꝫ ſiniſtrũ:trigonũ ꝗ eſt triãgulaꝫ:diametrũ ꝗ eſt oppoſitiões. Itẽqꝫ trigonũ dextrũ:quadrãgulaꝫ dextrũ/ ⁊ exagonum dextrũ.menſis vo terti⁹ eſt ꝑagrari⁹: quo videlꝫ ex deſignato ſigno cęli õſignatąqꝫ ꝑte ꝗ eſt gradu ꝑagrãdo.xij. ſigna/redit ad idẽ ſignũ candẽqꝫ ſigni ꝑtẽ.vbi cũ e capite arietis:in caput arietis hũc Hal.facit.xxvij.dieꝝ horarũ circiter.viij.lꝫ alr̃ Ptolemęus:ꝗ nihil ad reꝫ.hoc in mẽſe luna hꝫ.xvi.euariationes/quas Ptolemęus obſeruauit. eſt ꝑ⁹ duꝫ luna ipſa venerit in ꝑtẽ.xxij.⁊ mediã:e ꝑma in qua deſignabat̃. Hãc.n.in ꝑte.xxij.⁊ media. e ꝑ⁹ diſtante Ptolemę⁹ ꝑ^m totũ figure angulaꝫ cõſtituit.Scđa in ꝑte a ꝑ⁹.xlv.hac.n.in ꝑte ſcđꝫ collocat angulaꝫ Ptolemęus. Tertia in ꝑte a ꝑ⁹.lxvij.⁊ media: in qua ⁊ 3^m angulũ fac. Quarta in ꝑte e ꝑ⁹.xc.in qua ⁊ 4^m ponit angulaꝫ ꝑn⁹.vꝫ. ſiniſtruꝫ tetragonũ.Quinta in ꝑte e ꝑ⁹.cxij. ⁊ media in ꝗ qntũ angulaꝫ locat.Sexta in ꝑte e ꝑ⁹.cxxxv. in ꝗ ſextuſ angulaꝫ iubet.Septima in ꝑte e ꝑ⁹.clvij.⁊ media in ꝗ ſeptimũ angulũ obſeruat. Octaua in ꝑte e ꝑ⁹.clxxx. in qua octauũ angulũ ꝑn⁹ diametrũ facit. Nona in ꝑte e ꝑ⁹.ccij. ⁊ media in ꝗ nonũ collocat angulum. Decima in ꝑte e ꝑ⁹ ccxxv.in ꝗ decimũ angulaꝫ limitat. Undecia in ꝑte e ꝑ⁹ ccxlvij.⁊ media:vbi ⁊ vndecimũ angulaꝫ deſignat.Duodecima in ꝑte e ꝑ⁹.cclxx.vbi ⁊ duodecimũ facit angulaꝫ eidẽ ꝑn⁹ dextrũ quadrãgulum.Decimatertia in ꝑte e ꝑ⁹ ccxcij.cuꝫ dimidia:vbi decimũtertiũ angulum inſcribit. Decimaquarta in ꝑte e ꝑ⁹.cccxv.vbi ⁊ decimũquartũ facit angulaꝫ.Decimaqnta in ꝑte e ꝑ⁹.cccxxxij. cũ dimidia in qua ⁊ decimũquintum imponit angulum.Finis vo in ccclx.parte.vbi peragratio deſinit,eſt decimuſſextus angulus:cuius exemplum eſt.

Marginal notes: Nota Auicẽna ꝓ̃us non deſeruiēt illa. — Cõiũctionarius. — Peragrarius. — Euariationes in ꝑagrario.

Exemplum.

Unt in hac figura latera.xvi.quoꝝ vnũqdqꝫ e.xxij.gradib⁹ minutiſqꝫ.xxx.cõſtat:q numerus quater duct⁹ ꝗrtã cęli ꝑtẽ iplet:ꝗ eſt.xc. ꝑtes:quę rõ docet gradus duos ⁊ viginti cuꝫ dimidiato gradu ſepdecies mltiplicatos tercentos ſexaginta gradus cõpleti: quot gradus totus cęli ambit⁹ eſt in hiſce angulis luna.xvi.euariatiões nõ tm̃ in morbis ipſis:ſed oĩ in re ingenerat.Sili rõne ſol dum in anno.xij.ſigna ꝑagrat hos.xvi.angulos ꝯſtituit: ꝗb⁹ mutatiões nobis enormes iniungit.Cęteri etiaꝫ planetę ſuos ꝑagrãdo circulos ẽt figurã hãc.xij.laterũ inſcribũt:ꝗbus in locis mire nobis publicant̃ alterationes. Hęc de mẽſe ꝑagrario. Ultra hoſce Hal.adinuenit mẽſem:in quo medici ipſi in acceſſiõib⁹ ac circuitib⁹ morboꝝ ipſiſqꝫ pharmacis exhibẽdis enumeratiõe criticoꝝ ꝯditionibus ac victib⁹ admiſtrãdis vti ſolent:ob qđ medicialis appellatus eſt:hũc ex illumiario ꝑagrarioqꝫ mẽſib⁹/ ędit hũc:vꝫ in moduꝫ vt vterqꝫ mẽſis cõgreget̃ critiqꝫ numer⁹ excreſcens dieꝝ.lix.horarũqꝫ.xx.eiuſmodi vlteri⁹ cõgregatũ dimidiat:ita vt pro vnoquoqꝫ dimidio numer⁹ erit dieꝫ xxvi.horarũqꝫ.xxij.hũc dieꝝ numerũ facit medicialem mẽſeꝫ: qui illumiario horas addit.x.poſſet doct⁹ mathe

Marginal notes: Modus ꝯſtitutis angulorũ laterũ.ꝗ. — Circa angulorum. — Medicialis.

matic⁹ ex h annũ (ſi placuerit) cõponere. huic pʒ hebdo‑madã eẽ ex dieb⁹. vi. horiſqʒ circiter. xvij. dië vo ex. xxiij. circiter horis. Monet aũt Gal. pmo ꝙ Hipp. vigeſimũ fecit nr̃r decretoriũ. Archigenes. xxi. vt igit hos ſũmos medicinę obſeruatores ꝯſiliaret: e die ipſo horã vnã cir‑citer ſuſtulit: ⁊ inde hebdomadas edit: equa ⁊ mẽſem: ſic nãqʒ abijciẽdo e die ipſo horã / vterqʒ ſuis dinumeratio‑nib⁹ verũ autumant. Scdo ꝙ luna huorib⁹ ipſis potẽdit virib⁹ duplicib⁹ vtpote cõib⁹ ſibi ⁊ ſoli hoc eſt perlamẽ: ꝙ cõe vtriqʒ eſt: ⁊ virib⁹ ẽt ꝓprijs h eſt: per hoc ꝙ ipſa ſuũ pagrãdo circulũ dũ ipſa. xij. angulos (quos diximꝰ) format: miras emittit nob alteratiões: hic mẽſis vtriuſqʒ particeps eſſe dʒ. Quot dies hoc in menſe ſint decretorij: quot indiciarij: quot ve ꝓuocatorij: doct⁹ medicus facile colligere põt. Hec ſunt quę Gal. de menſib⁹ tradit.

Argumẽtũ Gale. Hippo. Archi.

Enuntiatum decimũquartũ.

¶ Luna. ccclx. ſigniferi partes peragrãs. xvj. in cis format angulos / in quibus vires potentiſ‑ſimas exercet. Idem ſol caeteriqʒ planetae ſuis peragrationibus agunt.

De pagratiõib⁹. vij. planetaꝝ.

Saturnus orbem ſuũ annis. xxx. peragrat: iup‑piter annis. xij. mars duob⁹: ſol dieb⁹. ccclxv. horis circiter. vi. ven⁹ ⁊ mercuri⁹ circiter tot: luna. xxvij. dieb⁹ horis. viij. quilʒ aũt horum ſuis (vt diximus) in pagrationib⁹. xij. latera deſcribit: quoꝝ vnũqdqʒ eſt ex ptib⁹ (ve diximus). xxij. minutijs. xxx. q nũer⁹ ſexdecies duct⁹. ccclx. ptes reddit. luna igiſ dum eſt in pte a pma. clxxx. eſt in pte pmę dia‑metra ſiue oppoſita: idcirco illa in pte cõſtituta / vires hʒ quales diametrũ exerceret: exercet ãt vires fauorabiles atqʒ bñficas: ſi bõis affectiõib⁹ erit ꝯſtituta: maleficas vo vbi afflictiõib⁹ erit laceſſita. luna ſtẽ in pte a p⁹. xc. in pte pmę eſt qdrãgula ſiniſtra: idcirco ibi ꝯſtituta vires exer‑cet qles qdrãgulũ: ⁊ has qdẽ pro ꝯſtõne ac ei⁹ affectiõib⁹ a fflictiõib⁹ ve: luna in pte. xlv. e p⁹ collocata vires exercet ſemitetragonas. nã. xlv. ptes ſunt qdrãguli dimidiũ: vbi pro affectionib⁹ ac ꝯſtõnib⁹ vires bñficas maleficas ve exercẽ pbibeſ: luna in pte e p⁹ xxij. ⁊ dimidia vires exer‑cet adhuc dimidiatas ſemitetragonas. nã. xxij. ⁊ minutię xxx. ſũt dimidiũ ſemitetragoni vbi ſili rõne p affectiõe afflictiõe ve vires nobis inmittit. Sili rõne cęteris in an‑gulis colligi põt: pro rõne eniʒ cõfigurationũ proqʒ affe‑ctiõib⁹ / ac ꝯſtõnib⁹ ipſi⁹: vires exercet iterdum bñficas interdũ maleficas: nõ alr cęteri planetę ſuis in pagratiõi‑bus vires exercet: lʒ illi tardi⁹: luna cęleri⁹ rẽ hãc agãt.

Latera xvi. ⁊ lat⁹ ex quot. Et vires angulo ꝝ.

Enuntiatum decimũquintũ.

¶ Uirtus corpis regitiua ⁊ luna morbis ipſis p dies enumeratis ſunt primae efficiariae bo‑nae criſis cauſae: hũoris ꝓuocatio ⁊ lunae cõ‑ſtitutio p ſigna / iſtrũtariae: cõtra vo malae criſis primae afficiariae cauſae ſunt hũor ꝓuocans / ac lunae ꝯſtitutio: luna vo ⁊ virt⁹ / inſtrũtariae.

De cauſis criſis. Neqʒ virtus: neqʒ hũor: neqʒ ambo cauſę ſunt criſis.

Ipſa in egrotatione pugnabat virtus cũ hu‑more inde cuʒ virtus ſuperauerat: criſis erat bona ac egroto iocũda: vbi cõtra humor no‑cuus / exuperabat criſis perniciosa ac minax erat: igiſ nec virt⁹ ſola eſſe põt ſalutiferę cri‑ſis cã: naʒ ſemp ſalutifera: nec cõtra humor minax ſolus. naʒ ſemp criſis eſſet exitioſa: ſiqdeʒ virt⁹ ſeruare: humor pernecare ptendẽt. Qua e re nec ambo cauſę erunt ſimul atqʒ effectrices: cęquis. n. e iurib⁹ nulla exoritur actio / vt phyſici teſtanſ: igiſ op⁹ eſt vt vt⁹ alteri⁹ egeat auxilio: hoc ſapiẽtes lunã ipſaʒ cõiectarunt. Pmo ꝙ cęteroꝝ citima. Scdo ꝙ nobis ꝓxia. Tertio ꝙ hũiditatũ motrix ac cõ‑citatrix. Quarto ꝙ plus alijs morbis ipſis p diez enume‑ratis ꝯuenit: qua e re hñ ⁊ ſapide Gal. vtute ipſam ⁊ lunã cãs pmas ⁊ pcipue effectrices autumat bonę ⁊ ſalutiferę criſis. ſunt aũt hę vel ptiles cãę vnã integrã ꝯſtituẽtes: vl ſub miniſtrę: qd medicis ſat eſt: ⁊ cũ ſola virt⁹ ipa / ſolaqʒ luna neqʒ ambę ſufficiũt: ſunt nãqʒ cãę nimis gnãles: ge‑neratimqʒ effectrices. Nã ſemp luna ſꝑ virt⁹ adſunt: nõ tñ ſemp criſis nec ſalutifera ſꝑ: idcirco pernecię ſunt duę alię inſtrumẽtarię: ac (vt ita loquar) ſine qua non: vʒ hu‑mor ꝓuocans: ⁊ cęleſtis lunę benefica cõſtitutio: niſi eniʒ humor ꝓuocaret: virtus pręlium non adiret: niſiqʒ luna bona ac bñfica ꝯſtõne collocata eſſet: qua ipſi virtuti fa‑ueat. Criſis nõ eſſet ſalutifera: ſalutiferę igitur criſis duę pręcipue ⁊ primę effectrices cauſę ſunt: virt⁹ ipſa ac luna ipſa: duę vo inſtrumẽtarię / benefica lunę cõſtitutio ⁊ hu‑mor ꝓuocans. His eniʒ e quatuor / criſis ſalutifera inter‑dum tota interdũ partilis exoriſ: exitioſę vo criſis qua‑tuor rurſus ſunt cauſę (vt diximus) duę pmę ac pcipue efficiarię vt humor ꝓuocans: ⁊ malefica cęleſtis lunę cõ‑ſtitutio: nõ tamẽ ſolę hę. nam nõ ſemp ex his ſolis mors ⁊ exitium exoriſ: idcirco inſtrumẽtarię ſunt duę virtutis ipſius imbecillitas / ⁊ luna ipſa. luna qdeʒ generalis: ſine qua nihil fieret. imbecillitas virtutis ſpãlis. hiſce nãqʒ e quatuor exitium ſeu pernicioſa exoriſ criſis vel tota vel in parte. Quid aũt ſit iſta benefica cęleſtis lunę conſtitu‑tio qd ve malefica: qdaʒ medici rerum cęleſtiũ ignari / dixerunt eſſe ſigni aduerſam vel ꝯuenientẽ morbis idio‑tropiaʒ: verbi cã ſit morb⁹ cholericus luna tenente arie‑tem / quom aries ſignũ ſit cholericũ calidum videlʒ ⁊ ſic‑cũ: fauet morbo cholerico / aduerſaſ tamẽ virtuti. Cõtra quom luna peruenerit in cancrum. nam tunc aduerſatur morbo ex ſignis idiotropia: ꝙ cancer frigidus eſt ⁊ humi‑dus: ſed virtuti cõfert: ſed pace horum hęc puerilia ſunt. Primo ꝙ ſi luna tenente arietem pituitoſus inuaſerit nos morbus: ſemp faueret tunc virtuti: ⁊ dum in cancro eſſet faueret morbo huius cõtrarium docet obſeruatio. nam ſępicule criſis ſalutifera facta eſt: vbi nulla eſt cum ſigno cõueniẽtia / nec virtutis nec morbi. Scdo nõ ſemp luna decurrẽte per frigida ſigna ac humida: aer mutatur ad frigidũ humidumqʒ: niſi ⁊ alij planetę ꝯuenerit. Qua e re eſt animi aduerſione dignũ ꝙ benefica cęleſtis lunę cõſtitutio ſemp iuribus occultis virtuti fauet: mutat eniʒ aerem ad beneficas occultaſqʒ qualitates / e quib⁹ virtus pollet / ac exuperãtior fit. Malefica vo conſtitutio aerem mutat ad maleficas vires / e qbus ipſa virtus eliditſ proſternitur ac dirimiſ: nec benefica. Hęc ꝯſtitutio prodeſt / ꝙ calida ſiue frigida ſiue queuis talis: nec illa malefica hoc ſtat ꝙ ſicca aut humida aut talis: ſed potius proſunt aut pernecãt: ꝙ hę ac ipſę. Eſt aũt lunę cęleſtis benefica conſtitutio bene ſe cuʒ planetis habere / bonis in locis bo‑nis in finib⁹ cęteriſqʒ beneficis affectionib⁹ / vt poſterius aperiemus: malefica ꝯtra eſt qñ luna malis inſignia ma‑lis cũ planetis / malis in finib⁹ ⁊ cęteris id gen⁹ collocata ſit: quę ſint hę bonę malę ue affectiões / ſuo loco aperieſ.

Gal.

Luna ci criſis.

Luna virtus cãę.

Concauſę humor ⁊ cęli conſtitutio. Exitioſę criſis cãę.

Quid benefica cęli cõſtitutio.

Prima põ. Impugnatio.

Benefica lunę cõſtitutio ⁊ malefica quę.

Enuntiatum decimũſeptimũ.

¶ Menſtruae criſes a ſole / annuae ve a caete‑ris planetis / vt diariae a luna: fiunt.

De chronicorum cauſis.

Et in morbis diarijs ſalutiferę criſis duę erãt primę ⁊ effectrices cauſę: vʒ luna ⁊ virt⁹ / duę ⁊ inſtrumẽtarię benefica lunę cęleſtis conſti‑tutio / ⁊ humor prouocans: exitioſę vo criſis / primę cauſę effectrices humor ꝓuocãs ⁊ ma‑lefica lunę conſtitutio / duę inſtrumẽtarię imbecillitas ⁊ luna: ita ⁊ in morbis menſibus enumeratis / cauſę primę

effectrices

effectrices ſalutiferę criſis ſunt virt⁹ ꝛ ſol. inſtrumẽtarię aũt dum ꝛꝛ ꝓuocãs ꝛ ſolis benefica cõſtitutio. exitioſę vo contra vt diximus: itemqꝫ ꝛ in cęteris morbis qui annis menſurant̄ de planetis alijs accumẽdũ: ſoluꝫ his ꝛ illis h intereſt ꝙ ibi luna hic ſol/ vł cęteri planetę obſeruãt̄.

Enunciatum decimũſeptimũ.

Cõſtitutio figurę. xvi. laterum. Cauſę dicę.

¶ Lunae peragratio in angulis figurae. xvj. laterũ in morbis diarijs: cauſa eſt criticoꝝ ꝓuocatoꝛioꝝ ꝛ indiciarioꝝ. ſolis vo in menſtruis/ caeteroꝝ planetarum: in annuis.

Figuram. xvi. laterum (vt diximus) ita conſtituas/ vt e ſingulis. xxij. partib⁹ minutijſqꝫ xxx. vnum latus efficies: qui videlꝫ numer⁹ quater ductus quartã cęli partẽ implet hoc eſt partes. xc. quę ratio docet gradus duos ꝛ xx. cũ dimidiato gradu ſexdecies multiplicatos/ trecentos ꝛ ſexaginta gradus complecti: quot graduũ totus cęli ambitus eſt. Hęc igit̄. xvi. latera e ſingulis duobus ꝛ. xx. gradibus minutijſqꝫ. xxx. cõſtituta/ figuram. xvi. laterũ faciunt. qua conſtituta ꝛ laterũ angulis probe conſideratis nõ modo qui decretorij vocãtur ſed indiciarij ꝛ ꝓuocatorij oĩbus in morbis habebunt̄. Nam (vt diximus) luna noſtris corporib⁹ ob inſitas. ſ. ſibi vires ac poteſtates: ipſos corpoꝝ humores excitat ac pro arbitrio moderatur: quo circa locus eius vbi ęgrotare quoius ceperit diligenter inſpiciẽdus eſt: locus item huic aduerſus ꝛ vtriuſqꝫ medius a dextra ꝛ ſiniſtra: quom enim tria hęc loca queꝫ locum egritudinis hora luna tenebat aduerſis ꝛ vt gręci dicunt diametris/ ac quadrangulis radijs hoſtiliter feriant: vbi vnumquẽqꝫ locoꝝ eoꝝ luna trãſierit: neceſſe eſt vt morbus ille: maioreꝫ ꝙ̃ in alijs diebus cõmotioneꝫ faciat: ꝑ aduerſantiũ locoꝝ nãꝫ ad quę luna peruenerit. Quo fit vt ꝑagratio lunę per hoſce angulos ſit cã criticę cõmotionis/ indiciarię ꝑiambulatiõis ꝛ ꝓuocatiõis.

Lunę peragratio cã oĩuꝫ.

Exemplum figurę.

Ut diximus in lunę peragratione in diarijs morbis: ita ꝛ in menſtruis peragratione ſolis ꝛ annuis peragratione cęteroꝝ planetaꝝ: põt eniꝫ oĩ in peragratiõe: figura hęc xvi. laterum deſcribi: vires angulorꝝ ꝛ ptãtes vnde ſint ꝛ ꝓpter qd ꝛ quãtę enũtiato diximus. xiiij.

Enunciatum decimũoctauum.

¶ Uires ꝛ ptãtes criticoꝝ ſunt e lunae peragratione per angulos plenos. Indiciarioꝛuꝫ vo: peragratione per angulos ſemiplenos/ ꝓuocatorioꝝ peragratione per angulos ſemiplenos dimidiatos. Idem in ceteris morbis e ꝑagratione caeteroꝝ planetarum colligito.

Dies in eo ꝙ dies eſt tꝑs/ vt tꝑs/ eſt numerus: numeris nulla vis nulla ptãs/ inſita eſt apud Ariſto. quicqd Pythagoreos ſenſerit: idcirco dies criticus nõ in eo ꝙ tanto nuõ ꝯtinetur ꝓeliatori⁹ eſt vt antiq medici auctꝛe Pythagorę ſcripſerũt: ſꝫ vis inſita eſt ſibi e lunę in eo per angulos ꝑagrationẽ. Hęc. n. dies bñfica eſt: eo ꝙ in eo luna beneficis virib⁹ alterat aerẽ: eſtqꝫ malefica/ ꝙ maleficis ꝛ exitioſis ptãtib⁹ aerẽ euariat. igit̄ gñatiꝫ vires ipſis dieb⁹ e lunę ꝑagratiõe inſunt. Sũt aũt in figura. xvi. laterũ anguli pleni q̃tuoꝛ. Prim⁹ eſt q in pte e ꝓma. xc. cõſtitutus eſt/ vt. xv. cancri. Scds in pte e ꝑ⁹. clxxx. cõſtituitur: vt in xv. librę. Terti⁹ in pte e ꝑ⁹. cclxx. collocat̄: vt. xv. capricoꝛni. Quart⁹ ꝛ vltim⁹ in ꝑ⁹pte quã luna tenebat in morboꝝ

Anguli pleni. Ariſto. Pytha.

Contra eos q̃ criticis vires ꝓp numeros tribuerunt. Cũi vires diebus.

initio vt in.xv.pte arietis. Prim⁹ eſt q̄drāgulus p̄mę pti:
vt decimogn͞to cancri decimogn͞to arietis: eſtq̄ʒ ſiniſter
quadrāgulus. Scd̄s eſt p̄mę pti diameter. Terti⁹ eſt p̄mę
pti dexter q̄drāgulus. Ultim⁹ eſt ꝯiunctionari⁹ p̄mę pti.
Qua e re vires ⁊ ptātes h̄ʒ in eis luna plenas ⁊ pfectas:eo
ꝙ aſpect⁹ ꝯfiguratiōeſq̄ʒ ipſę plenę ſūt ac pfectę:idcirco
luna exercet in eis vires plenas atq̄ʒ itegras:q̄re cū criti-
ci ſint cęteris pollētiores/ac pleniores: e pagratione lunę
Ubi criti/cor͞ vires.
per angulos hoſce ptātes ⁊ vires ſortienť.igiť cū luna de-
uenict ad p̄ᵐ angulū: critic⁹ erit angulus p̄mi ſeptenarij:
ſeptimuſq̄ʒ dies:quom ad angulū ſcd̄ʒ:erit angulus ſcd̄i
ſeptenarij:⁊ decimuſquart⁹ dies:quom in tertiū angulū:
erit tertij ſeptenarij angulusq̄ʒ in vigeſimoprimo die:
quom in caput ſeu p̄mā in ptē in qua erat: erit quarti ſe-
ptenarij angulus in vigeſimooctauo. Hęc de cauſis criti-
cor͞: ⁊ de indiciarijs dicam⁹. Anguli ſemiplent interlini-
De indi/ciarior͞ viribus.
eijs plenor͞ ptibuſq̄ʒ mediatis collocanť. Intererat p̄m⁹
angulus a deſignato initij loco ptib⁹.xc.ſemiplen⁹ vo pti-
bus.xlv.interiacet ⁊ ab initio/ ⁊ a p̄mo figure toti⁹ angu-
lo. Diſtabat q̄dē p̄m⁹ angulus ab initio ptib⁹.xc. idcirco
ſemiplen⁹ ab vtriſq̄ʒ ptib⁹ q̄dragesimagn͞ta collocabiť/
vt in pte tauri.xxx.⁊ hic p̄mus ſemiplen⁹ collocabiť. In-
teriacebat ſcd̄s plen⁹ angulus e p̄mo ptib⁹.xc. vt in deci-
magn͞ta pte librę:ſemiplen⁹ hor͞/qui ſcd̄s eſt in interini-
tio in pte vʒ e p̄mo angulo q̄dragesimagn͞ta collocať: vt
in leonis. trigeſimuſterti⁹ plen⁹ angulus e ſcd̄o diſcrepa-
bat ptib⁹ rurſus.xc. vt in pte.xv.capricorni: ſemiplenus
hor͞ terti⁹ videlʒ in pte ab his mediata: vt in.xxx.ſcorpij
ꝯſtitut⁹/eſt quart⁹ angulus plen⁹ in deſignato initio loco
e tertio in pte.xc.collocat⁹/hor͞ intercapedine e tertio in
pte.xlv.comprehēſus eſt.quart⁹ ſemiplenus in pte videlʒ
aquarij.xxx.eſt:at ſemiplenus angulus e pleno ſemiqua-
drangulus ſuo a ſemipleno quadrāgulus: idcirco q̄tern⁹
a pleno ſeptenari⁹ a ſemipleno:qua e re luna his:in ſemi-
plenis angulis vires exercet ſemiplenas ptāteſq̄ʒ dimi-
diatas ex eo videlʒ ꝙ ſemicōfigurationes ſunt / vt ſemi
quadrāgula:q̄ igiť indiciarij ſunt p̄liambulatorij nō ple
nę pugnę ſʒ q̄ſi dimidiati pręlij: e lunę per hoſce ſemiple
nos angulos peragratione q̄terni indiciarijq̄ʒ vires ſuas
ſortienť.igiť lunę ꝯſtitutio in p̄mo ſemipleno / p̄ᵐ idicia-
riū facit vt q̄rtū ꝯſtitutio in ſcd̄o ſemipleno vndecimū
facit:in tertio ſemipleno collocatio/facit.xviij. in quarto
ſemipleno ꝯſtituto,facit vigeſimūquartū. Hęc de idicia-
De p̄uo/catorijs.
rijs.de p̄uocatorijs incipiam⁹. Quatuor vt diximus ſunt
dimidiati ſemiplent:erat enim angulus ſemiplent in fine
lateris.xlv.partiū:igiť dimidiat⁹ ſemiplen⁹ in pte e ſemi
pleno.xxij.⁊ dimidiata pte ꝯſtitueť.ſunt igiť in quolʒ q̄-
drāgulo duo ſemiplena dimidiata q̄drangula vnāquāq̄ʒ
ptiuʒ.xxij.cū vna dimidiata hoc eſt.xxx.minutijs. Prio
igiť in q̄drāgulo prim⁹ ſemiplenus dimidiat⁹ angulus in
pte ſeptia ⁊ dimidiata tauri collocať. Scd̄s in geminor͞
xxij.⁊ minutijs.xxx. Terti⁹ in ſcd̄o q̄drāgulo pte leonis
ſeptia ⁊ minutis.xxx. Quint⁹ in q̄drāgulo tertio in parte
videlʒ.vij.minutiſq̄ʒ.xxx.ſcorpij. Sextus in eodē q̄drā-
gulo pte ſagittarij.xxij.⁊ minutis.xxx. Septim⁹ in q̄rto
q̄drāgulo pte videlʒ aquarij.vij.⁊ minutis.xxx. Nonus ⁊
vltim⁹ eodē in q̄drāgulo pte.xxij.piſciuʒ ⁊ minutis.xxx.
His in ſemiplenis dimidiatis angulis luna exercet vires
Ubi vires p̄uocato/rijs.
ſemiplenas dimidiatas: idcirco e peragratiōe lunę p ho-
ſce p̄uocatorij ſiue intercidētes dies vires capiunt. Simili
De chro/nicis.
rōne ⁊ mēſtruis pagratione ſolis:⁊ annuis/ peragratione
cęteror͞ planetar͞ mēſes ſiue anni decretorij / indiciarij/
ac p̄uocatorij vires aſſumūt:⁊ de p̄uocatorijs ſatis. Qua
e re Galenū erraſſe p̄ditū eſt.naʒ vel dies vires aſſumūt
Contra Gal.
a nuō ipo:aut a lunę per angulos pagratiōe:nō e numero
ipſo/vt ipſemet Gal.conſentit. Si vo a lunę per angulos
peragratiōe:nulla eſſe dʒ dier͞ numeratio:ſʒ ſolū ad lunę
pagrationē inſpiciēduʒ vt hij dies critici ſint: q̄b⁹ luna p
angulos plenos decurrit:hij indiciarij:q̄b⁹ luna per ſemi-
plenos peragrat:hi p̄uocatorij:q̄b⁹ per ſemiplenos dimi-
diatos. Siue igiť terti⁹ ſiue quart⁹ ſiue q̄ntus alio nūō cō
ſtitut⁹/dies eſt indiciari⁹:quo luna in angulū ſemiplenū
deuenit:⁊ in cęteris idē colligito:menſiū igiť ⁊ dier͞ enu
Ad moni/ta Gal.
meratio ſupflua eſt. Qd̄ vo Gal.adijcit:ꝙ menſis eſſe dʒ
Picus Appone.
mixt⁹/eo videlʒ ꝙ luna duplici po⁹ agit/nihil eſt. Nā vi⁹
Cellus
luminis euanuit poſt cōgreſſum:quare nulla eſt. Multa
An ſepti/mus po/tior.xiiij.
Apponēſis ⁊ Picus ꝯ Gal.ſcribūt:quę friuola ſūt / ⁊ nr̄o
libro deiecta.ijs e vbis/qd̄ Celſus ingt pʒ.decimūquartū
eſſe ſeptio pollentiorē. Hippocrates vo ſeptimū eſſe gra-
uiorē decimoquarto autumat. Primū q̄dē eo conſtat: ꝙ
decioquarto die luna pagrat per diametrū ptē ei/quā ini
tio tenuerit:diametrū vo eſt pollentiſſimę maleficentię.
igiť rōne habita ad lunę curſuʒ:decimuſquart⁹ eſt pollē-
tior ſeptio.cōtra vo rōne habita ad vtutē ſeptim⁹ eſt pol-
lentior decioq̄rto:ꝙ virt⁹ tūc pollet ⁊ humor ad hęc gra-
uiſſim⁹ eſt.decimuſquart⁹ igiť rōne habita ad cām cęle-
ſtem eternā pollētior eſt.ſeptim⁹ vo rōne ad cām corru-
ptiuā cōtra pollētior: ⁊ de morbis menſtruis annuis ve-
Epilogus
e peragratione ſolis cęterorumq̄ʒ planetaruʒ idem colli-
gito. Et hęc de cauſis criticor͞ ſatis.

Eiuſdem Auguſtini Nyphi de prognoſticis Liber Tertius.

Enuntiatum primum.

Per eclipſes:per crinitas ſtellas:per triū ſuperior͞ cōcurſus:per chronocratorē: per luminaris cōditionarij ſiue viuindicis p̄greſſionē: per annuas geniturae cōuerſiones: de morbis/ eorūq̄ʒ pceſſibus ac fine/mathematici p̄dicere aſſolent. De cor͞ vo ingraueſcētijs/per themia caſus/ac decurſum lunae per angulos figurae xvj. laterum/colligerē conſueuerunt.

Multis ⁊ varijs rōnib⁹ nati morbos
colligunt ex genitura mathe-
matici: vt Ptolemę⁹ in apotelesmaton li
bro 3.° capite. ix. tn̄ ea quę frequentiori
vſu medic⁹ ⁊ mathematicus pōt ipſis in
morbis obſeruare:nūc cōpilauim⁹: eaq̄ʒ
Ab eclipſi morbi.
per ordinē p̄ſequemur. Tres igitur ſunt
gnāles cāę morbor͞/eclipſis videlicʒ ipſa: vt.M.cccc.⁊
A comete
tiij.⁊ tertio vidim⁹/ab eclipſi quę p̄fuit.M.cccc. ⁊ vno.
tot enīʒ labores ingraueſcētię ac varia morbor͞ gn͞a ſcre-
uerūt vt pleſ hoīes interierint. Quod e crinitis ipſis ſtel-
lis diſcurſib⁹/traiectionibuſq̄ʒ attrociſſimi(⁊ pręſertim
p̄matū)morbi increuerint:nō tn̄ ſapiētes vt Ptolemę⁹.
ſʒ vulgares vocitāt. Et nos de hijs in libro nr̄o de calami
A coniun/ctionalis.
tatū nrar͞ cauſis ſcripſim⁹. Itēq̄ʒ ꝙ ſaturni iouis ⁊ mar-
tis ꝯiunctiōes morbos ingenerēt/exitia attrociſſima fa-
ciāt:multe ac celeberrimę hyſtorię tradunt.vn̄ (auctore
Eſthidus.
Joāne eſchido).M°.ccc.xlvij. vbi pceſſit triū ſuprior͞ cō
curſus in ſcd̄o piſciū decano:fuerūt tot peſtilētes morbi
⁊ toto ipſo in mūdo:q̄les nunq̄ʒ antea viderāt:potiſſimū
quom eclipſis crinita ſtella/⁊ hꝭ cōcurſus in humanis ſi-
A chrono/cratore.
gnis ꝯtigerint:verū h̄ Ptolemę⁹ nullibi explicauit. Chro-
nocrator(auctore Mr̄no) is planeta eſt / q geniturę toti⁹
Pris pō.
dn̄s eſt.quē latine:anni menſorē fingim⁹. Eſt aūt ille qui
pn̄s ei⁹ ſigni:qd̄ poſt natū hoīeʒ luna relicto eo ſigno in q̄
eſt ſcd̄o loco fuerit igreſſura/vt ſi luna p̄ma natalis hora
Hereca/mus.
arietē habuerit/⁊ poſt arietē ad taurū ſcd̄o loco tranſituʒ
facit/ven⁹ genitura dn̄iuʒ poſſidebit:qui taur⁹ ſignuʒ ve-

neris eſt. ⁊ ſic in cęteris ſignis:rez hãc Mĩnus 3° ſuę ma/
theſeos libro ſcribit. ab hoc menſurã annoꝝ ⁊ fines ſuę
Albu. vitę docet colligere. Aly vt Albumaſar Leopoldus/Bo
Secunda Leopol. natus ⁊ cęteri recẽtiores aſtronomi chronocatorẽ eũ eſſe
Bonatus volunt:quẽ punici alcocoden/ ilegy dñm nos anni men/
Alga. ſorẽ dicim⁹.hũc Algabiccius docet colligere. hic.n. ſi car/
dines geniturę poſſiderit maiores ſuos annos protendit
Nã in no pro rõne ſuę ꝯſtõnis.Si ſuccedentes/mediocres:ſi cadẽ/
ſtro libro tes minores.hęc q̃ rõne colligant/ nũc ꝓtermittim⁹.Aly ⁊
de genito/ qdẽ veri⁹ vitã metiri edocẽt a luminari ꝯditiõario/vt geni
rũ vita co tura:ſi diurna a ſole:ſi nocturna a luna. Ita.n.luna pręeſt
pioſe dice nocti, vt ſol diei.Et ꝑpea e ſole eſt vita ac luna: vt Auer.
rimus. ⁊ 2° pmę phyſicę. Ptolemęus q: nõ ſemꝑ luminare cõdi
Auerro. tionariũ eſt in loco geniturę apto:addit aſcẽdens:loc⁹ hic
chaldaice illegiũ/gręce apheric⁹/latine fingi põt viuidex:
ꝑtẽ fortunę eoꝝ locorũqz gubernatores:qḋ qua rõne col/
ligat Ptolemęus 3° apoteleſmaton libro docet: ⁊ nos in
libro nr̃o dicem⁹. Hęc oĩa e genitura ipa colligũt:quo pa
Quid an/ cto ꝑ annuas geniturę cõuerſiones vitę termini: nos ma/
nua con/ thematicus diiudicet dicem⁹. eſt aũt annua genitura cõ/
uerſio. uerſio:reditus ſolis ad eundẽ punctũ:in quo geniturę tpe
ſteterit:ad ipſ enĩz illud thema erigi ſolet:⁊ pro rõnib⁹ ſtel/
laꝝ de vitę termĩo ꝓdicit mathematicus.verũ hoc ꝯſide/
Necẽſa me ratione indiget. Ea v̾o quę medicis erũt diligẽter obſer/
dicis. uanda/ſunt duo:vt obſeruet verũ tpſ quo ęg languere
Primũ cęperit:⁊ ad illud thema ꝯſtituat:⁊ pro rõnib⁹ ſtellarum
Secũdũ (vt dicem⁹)diiudicet.Scḋo vbi hoc fieri nequit/obſer/
uet ver⁹ lunę locus:quãtuz fieri põt/ ⁊ ab eĩ⁹ loco figura
xvi.laterũ ꝯſtituat:⁊ pro rõne lunę duz angulos poſſidet/
Poſitio diiudicãduz.Sed hac in re nõ parua ꝯtingit cõtentio de
Ptole. tpe veri morbi ꝓncipy. Tuz φ medici nõ ſemꝑ in eoruz
Cõ ꝓn/ caſib⁹ pñtes ſunt.Tuz q: raro hñt inſtrã correcta:qb⁹ v̾a
cipio mor tẽpora colligere pñt. Dici põt ꝓmo φ pro loco lunę in fi/
bi. gura.xvi.laterũ ſat eſt craſſa rpis ac plactica notitia:ſat
Soln. enĩz eſt nõ errare in nũõ finiuz planetaꝝ:hoc eſt/ne locus
lunę intantũ erratus ſit/vt fines ęg erraueris. vñ ad h̾ ſat
erit hr̃e verũ tpſ pro hora vel duab⁹ plus vel min⁹: eo φ
luna hora vna nõ ꝑagrat ſemꝑ dimidiatũ ʒodiaci gradũ:
⁊ ita vbi in duab⁹ ęs errauerit horis: in gradu vix erra/
bit.⁊ ſi error ſit q̃tuor in gradib⁹:paucus eſt ⁊ ad rẽ nr̃az
Regula nõ ipediens.Sed de themate:qḋ quis ad languoris ꝓn^m
erexerit/erit ꝯtẽtio. verũ Bonatus docet hoc in themate
cõſtituere vt in geniturũs ſit per rõnez interluny ſiue ple
niluny. vt Ptolę.3° apoteleſmaton docet in ſcia gradus
aſcẽdentis:vt videlz obſeruet interluniũ vel pleniluniuz
ꝓximũ morbo:⁊ colligit ęs gnqz planetaꝝ in gradu ple/
niluny/vel interluny plures auctes habuerit: ⁊ ad horaz
morbi exiſtimatũ illi⁹ pręd̃natoris loc⁹ verus perquirat:
⁊ cui duoꝝ cardinuz culmini:vz vel ortui ſilis fuerit:dũ/
modo ſignũ culminãs vel aſcẽdens ꝓſcindat : eũ tot nuõ
gradus cõſtituat. Hęc aſcendentis ſiue culmis trutinatio
hãc ꝑ rõnez:⁊ rõnabilis eſt/φ dñator interluny quecũqz
Ptole. in menſe futura ſunt/ſignificet. vt Ptole.ingt.enuntiato
xxxiiy.hęc in nr̃o libro de cauſis nr̃aꝝ calamitatũ ꝑqui/
rant.⁊ in 3° apoteleſmaton lib. Hęc igit duo frequẽtiori
vſu medicis ꝯtingũt:vt.ſ.figura.xy.laterũ/ ⁊ thema lan
guoris obſeruent. verũ nos hia in oĩb⁹ ꝓgnoſtica ſubſcri/
bemus/⁊ gnãtiz qdem. ⁊ quę Ptolemęus in libro.c.enũ/
tiatoꝝ approbauit: ꝓcedãqz eo ordine : quo ⁊ Ptolemę⁹
Ordo. ipſe ex vniuerſalib⁹ ipſis:deinde ad particularia: vt me/
dicis videlz ⁊ aſtronomis ſatiſfaciamus.

Enuntiatum ſecundum.

¶ Morbus qui coeperit eo anno/quo eclipſis cõtingit in aſcẽdente geniturae/ vel annuae conuerſionis partiliter/exitioſus eſt.

Aſcendens plactice ipm ſignũ eſt:qḋ in cõta/ Quid
ctu eſt oriʒontis/ipſi⁹ regionis:qua ęs in lucẽ aſcẽdens.
ędit:vt ſi nunc ędit in lucem Socrates oria/
turqz ⁊ oriʒontẽ noſtruz tetigerit aries:aries
eſt aſcẽdens.ea v̾o ꝑs quę partil̾r oriʒontẽ cõ
tingerit/horoſcopus gręce latine partile aſcẽdens nuncu/ Horoſco
pat.hęc pars vitę dat:ſi qdẽ ꝓn^m vitale eſt finis lethalis. pus.
Lumẽ ꝓterea vtriſqz luminaris vitale eſt:argumento φ
calorẽ ingenerat nobis ac humorẽ.calor aũt ⁊ humor be/
neficę ac gnãtiuę ſunt affectiões:vt tradunt phyſici.Qua Quare ec
e re quom in eclipſi ipſa lumẽ deficiat ⁊ vitę pabuluz de/ lipſis iho
ficere vz:in ſolari qdem/ ꝓpter lumĩs ſubtractionẽ calor roſcopo
vitę pabuluz:humor vitę radix ſubtrahunt.Sapide igit interficit.
Ptolemęus ingt eclipſiz ꝯtingẽtez in ortu ſiue aſcẽdẽte Et alieſqz
partil̾r geniturę:vel annuę ꝯuerſionis lethalis eſt/ac exi/ q̃liũm.
tioſa.hn̄ igit dictũ eſt φ morb⁹ qui cęperit anno eo quo
eclipſis ꝯtingerit igeniturę horoſcopo/ vl̾ eiuſdẽ ꝯuerſio/
nis:lethalis eſt ęgroto:cui⁹ eſt. Recẽtiores aſtronomi ad/ Additio
dunt φ morb⁹ q cęperit anno eo quo eclipſis in loco geni/ Moder/
turę luminaris ꝯditionary ꝯtingerit:etiã lethalis eſt. naz norum.
lumĩare ꝯditionariũ h̾ eſt diurnũ in diurna genitura no/
cturnũ in nocturna vitale eſt. Amplius ſi ꝯtingerit ⁊ in eo
loco q vitę index erat : quẽ illegiuz chaldei vocant/grę
apheraz:nos viuindicẽ ſiue emiſſorẽ appellam⁹/etiaz le/
thalis eſt. Ad hęc ⁊ ſi in eo loco quẽ igenitura tenuit chro
nocrator quẽ alcocoden vocãt punici contingerit:morb⁹
lethalis eſt. Hęc oĩa mathematici obſeruãt:nos v̾o nõ:ſz
id tantũ:qḋ in enũtiato eſt:quom ipſi⁹ ſit Ptolemęi.

Enuntiatum tertium.

¶ Morbus qui coeperit eo anno/quo triũ vel duoꝝ ſuperioꝝ coniunctio contingit in aſcendente geniturae/annuae ve cõuerſionis alicuius aegroti:lethalis eſt.

Non min⁹ recẽtiores mathematici tribuũt cõ De cõiun
iunctionib⁹ triũ ſupioꝝ q̃ eclipſib⁹. Immo ctione.
Albumaſar tribuit magis vt nr̃o ḋ cauſis ca
lamitatũ dixim⁹:ad hoꝝ obſeruationẽ enun
tiatũ hoc ſcribim⁹:qḋ nos nõduz experti ſu/
mus.cõiunctio igit illa triũ minax eſt/ ⁊ obnoxia: vt diu/
turnis obſeruatõib⁹ deꝓchẽderũt:qua e re vbi igeniturę
ortu alicui⁹ ęgroti ꝯtigerit:eo anno illi exitiũ portendit:⁊
ita morb⁹/qui eo anno illi acciderit/lethalis perhibet: q:
minax illa cõiunctio vitalez offendit locũ/ quẽ viuindicẽ
diximus vel emiſſorem.Simili rõne ſi in luminaris con
ditionary loco cõtigerit:aut emiſſiuo loco:in parte quam
tenuit Chronocrator:vt in eclipſi dixerunt.

Enuntiatum quartum.

¶ Morb⁹ qui coeperit eo anno quo progreſſio viuidicis vl̾ emiſſoriy loci ad ꝑtes anhereticas id eſt lethales venerit alic⁹ aegroti:lethalis eſt.

Quod gręci dicũt peripaton hodie iepte dire/ Directio.
ctionẽ vocãt:nos ⁊ inambulationẽ/ ⁊ ꝑmea/
tionẽ ⁊ ꝑagrationẽ ⁊ ꝓgreſſionẽ ⁊ ꝓfectionẽ
recte dicim⁹:quę vox ipſ id eſt ⁊ annos ⁊ mẽ
ſes ⁊ dies ſignat:qbus ad locũ illud quẽ q̃ri/
mus/cui planeta minabat decurſo ſpatio interiecto pro/
greſſio peruenerit:veluti quom mars ex ꝓmo capricorni
gradu arietis gradus quadrãgulariter ferit ſumpto gra/
duũ interuallo gradibuſqz ipſis coęquatis. Querim⁹ poſt
quot ãnos mẽſeſqz malũ illud portẽdit:qḋ tuz qdẽ por/
tendit/quom ad gradũ illũ id eſt ad annũ a gradu ſigni/
ficatũ/ꝓgreſſio ipſa ꝑuenerit:qua v̾o rõne ꝓgreſſio colli/
gi debeat/Ptolemęus enũciato.xxv. edocuit. ⁊ 3° apote/
leſmatũ lib.lethalis geniturę loca (auctore Ptolemęo) Lethales
partes.

tertio apoteleſmatū ſunt ſaturn⁹ ipſe: mars ipſe / eoꝝ diametrū ⁊ quadrāgulū / interdū triāgulum ⁊ ſexangulum / etiā interdū ſoli quom luna vinindex eſt: hęc qua ratiōe colligant̄ Ptolemę⁹ in tertio (vt diximꝰ libro) aperuit: ⁊ nos in libro de vita genitoꝝ aplemꝰ. Sili rōne ⁊ de chronocatoris pgreſſione diiudicādū eſt. hęc tria enuntiata audienda ſunt / dūmodo lethales hę ptes bñficis ſtellarū irradiationibꝰ nō afficiant̄. vbi.n. bonę ſtellaꝝ cōfigurationes aderint: poterit ęgrotus e morbo ipſo euadere. hęc generatim: deinde ſpeciatim genituraȝ conferamus cum themate ęgrotationis ſiue figura. xvi. laterum.

Senſus enuntiatorum.

Enuntiatum quintum.

¶ Morbus q cępit / quom luna fuerit in eo ſigno qđ malefica aliq̄ tenuit ingenitura / ſiue in quadrāgulo / aut diametro ciꝰ / grauiſſimus futurus eſt. ſi aūt malefica reſpicit: periculoſius. ſi in loco vbi genituræ tempore benefica fuerit: ſine periculo erit.

Quę letalia quę beneſica.

Enuntiatum iſtud Ptolemęi eſt in libro. c. enūtiatoꝝ: in genituræ themate: ſūt q̄dā loca minacia / ac lethalia: quędam bñfica ac vitalia: lethalia loca e maleficis ſunt planetis / vt e ſaturno ⁊ marte: vitalia e bñficis / vt e ioue ⁊ venere. maleficę ſtellę loca ħ eſt ſigna ⁊ ſignoꝝ ptes q̄ tenēt genituræ tpe. maleficis ⁊ minacibꝰ qualitatibꝰ: quę toto pdurāt vitę tēpore / afficiūt. Itēq; ⁊ loca diametra ⁊ q̄drāgula ſilibꝰ maleficis affectiōibꝰ affligūt. Sili rōne ⁊ bñficę ſtellę bonis affectiōibꝰ ⁊ ſigna quę genituræ tpe tenuerint: afficiūt / ⁊ illis triāgula ⁊ ſexangula: etiā toto vitę tpe pmāſuris. Qua e re ſiqs ęgrotare cęperit / luna tenēte euȝ locū: quē malefica affecerit genituræ tpe: grauiſſimis laboribꝰ afficeret̄: tantoq; grauiꝰ / q̄to ſi eā tpe quo ęgrotare icipit / malefica reſpicit / ⁊ maleficis irradiatiōibꝰ pręſertiȝ. Erūt.n. duę maleficę affectiōes ꝯiūctę. vȝ. ea quę e genitura edita erat: ⁊ ea quę nūc ex maleficę ꝯfiguratiōe ingerit̄. vbi vo tpe quo qs languē cęperit / luna malefica irradiatiōe dānabit̄: ignoretur q; qs eiꝰ igenituræ locꝰ fuerit: nō ſimplr mathematicꝰ mortē pdicere dȝ: ſed grauem morbū laborioſiſſimūq; futurū eſſe. ⁊ hac rōne figꝰ. xvi. laterū cū genitura rōneȝ cōparandaq; eſt. Cōtra vo ſiqs ęgrotare cęperit luna tenente locū in genitura bñficū / bonisq; affectiōibꝰ ſit irradiata. pceptū hoc ipſe Gal. diligētiſſime obſeruauit: pcepitq; obſeruari vbi fieri pōt.

Senſus enuntiati.

Quid galenꝰ obſeruauit.

Enuntiatum ſextum.

¶ Noxium eſt / quom ægri aſcēdens / genituræ ipſius figuris refragatur: neq; ad beneficum aliquem / tempus peruenerit.

Aſcēdēs ęgrotationis.

Enuntiatū hoc Ptolemęꝰ in cētū enūtiatoꝝ libro tradit. aſcēdens (vt diximus) genituræ illud ſignū illiꝰ ſigni ps eſt: quę orizonta contāgit genituræ tpe. Sili rōne ⁊ aſcēdēs ęgrotatōis illud ſignū eſt / vel illiꝰ ſigni pars: quę quom qs languere cęperit: orizonta ꝯtangit. refragat̄ aūt genituræ aſcendens / figuris diametris ac q̄drāgulis: vt ſi aſcēdens aries / libra / cācer / ⁊ capricornꝰ eū figuris refragant / ac offendūt. Ingt igit̄ Ptole. ſi aſcēdens ęgroti diametrū aut quadrāgulū fit ei ſigno: qđ genituræ tpe horoſcopabat: morbꝰ erit grauis ac laborioſus. naȝ refragatio illa maleficaq; ea q̄litas ad hęc pdurare pōt. Addit tñ ħ verū eē / ſi ad beneficū planetā / tps hoc eſt diſtributio nō peruenerit. vbi.n. tēpoꝝ diſtributio ad bñficū peruenerit planetā: pōt ęgrotꝰ conualere. Diſtributio tēpoꝝ hoc pacto a Ptolemęo fit q̄rto apoteleſmatū: vt q̄libȝ planeta igenito decēniū hēat / mēſeſq;. ix. In ſuo decēnio ⁊ mēſibꝰ. ix. pmo. xxx. mēſes ſibiipſi vēdicat / vt ſi ſaturnꝰ ſit: e reliqs menſibꝰ ioui. xij. marti. xv. ſoli. xix. veneri. viij. mercurio xx. lune. xxv. tribuit: quę qdeȝ diſtributio ſm planetaruȝ ſerieȝ genituræ tpe e ſole in diurna genitura e luna in nocturna incipiēdo. ſol igitur luna ve vbi ſuos ſibi menſes aſſumpſit: ſi ſtatiȝ mercuriꝰ ſubſequet̄. xx. mercurio menſes attribuit. ſi poſt mercuriū iuppiter: ioui mēſes. xij. pmittit: ⁊ ſic deinceps. Et ppea igt neq; ad bñficū aliquē. ſ. per tēpoꝝ diſtributiōeȝ peruenerit. nā pōt ħ tps ęgroto pſſ diū eē: alij circa enūtiatū ħ alr ſentiūt: qđ nos omittimꝰ. Addit ⁊ Ptolemęꝰ alibi ⁊ ingt. male ſe hȝ ęgrotꝰ / quotiēs hora qua languere cęperit aſcēderit ex his locis vnꝰ aliqs: quę genituræ / aut felicibꝰ ſtellis / aut dño aſcendentis ſiue culminis aut etiā fortunę parti aduerſa erant. Hęc prognoſtica per geniturā themaq; ęgrotatiōis ſatis ſint: nūc ad figuram. xvi. laterum tranſigamus.

Diſtributio tēpoꝝ.

Aliō enūtiatum.

Enuntiatum ſeptimum.

¶ Sup ægrotis criticos dies inſpice / ac lunæ pagratiōnē in angulis figuræ. xvj. lateruȝ. vbi eniȝ eos angulos bñ affectos inueneris: bñ erit languēti. cōtra male: ſi afflictos inueneris.

Unt in hac figura anguli. xvi. locꝰ in quo luna eſt quom qs languē cęperit / eſt morbi totius initiū ⁊ tribuit̄ fini: eō q vltimū locꝰ in ipm deſinit: primꝰ angulus eſt in pnocatorio pmo ꝯſtituꝰ cęteriq; deinceps. per ipſiꝰ lune locū: qđ morbi totiꝰ initiū ē: de pmo die / deq; morbi ſine mathematicꝰ ipſe pdicere pōt: ſiqdeȝ finis ⁊ initij locꝰ ſit ideȝ. per pmi anguli ſtatū: de pnocatorio pmo diiudicare pōt: hoc eſt de eo die / quo luna ad eū peruenerit: per ſcđi anguli ſtatū / de idiciario pmo ħ eſt de eo die / quo ad illū luna peruenerit / pdicere pōt: ⁊ ita p ſingulos angulos ſtatꝰ de ſingulis diebꝰ / qbꝰ p eos luna eſt pagratura: mathematicus diiudicare pōt: qcunq; illi fuerint dies / ⁊ q̄les. Sili rōne p mēſes in pagratiōe ſolis / ⁊ per annos in pagratiōe cęteroꝝ planetaꝝ fieri angoloꝝ obſeruatio pōt. vbiq;.n. vbi eos bñ affectos inueneris: erit languēti die mēſe vel anno qbus ad illos luna vel ſol / vel cęteri planetę peruenerint / bonū: cōtra malū. Sȝ qui ſint bñficę hę affectiōes: aperiamꝰ. bñ igit̄ afficiant̄ tum ſol tum luna tum cęteri planetę tuȝ angulus. Primo ſi cū eis corpe fortunę ipſę / bñficęq; ſtellę ꝯiungāt̄. Scđo ſi bñficis irradiationibus illuſtrant̄ / potiſſimū bñficis a ſtellis. Tertio ſi a fortunis ipſis bñficiſq; ſtellis circūdent̄ ita vt in ſigno vl ptibus pcedētibꝰ ſint bñficę in ſequētibuſq; ſilr ⁊ ħ corpe: vl lumine. Quarto ſi in auctibꝰ fuerint bñficaꝝ collocati / vt in domicilijs / altitudinibꝰ / triāgularitatibꝰ potiſſimuȝ finibꝰ. Quinto ſi ſuis in ſilitudinibꝰ: quas haix vocāt chaldei / gręci hereſes collocent̄. Sexto ſi in cardinibꝰ vl cardines ſubſequētibꝰ. Septio ſi hoſpitator anguli bñ etiaȝ affectꝰ ſit hę ſunt bñficę ſtellaꝝ ꝯſtōnes. Malę vo ſunt his ꝯtrię: quas facile eſt colligē. Aiaduerſiōe dignū q vbi ſigna hęc cū genitura rōneȝ habuerit. mathematicus pōt firma pditione pgnoſticari ⁊ de exitio / ⁊ de morboꝝ curſu: vbi vo ignoret̄ genitura / nullaq; cuȝ illa rō habeat̄: de bono vel malo morbi ſtatu ac curſu pdicere pōt: nō autē de fine certa ⁊ idubitata pditiōe. inde Ptolemęus dixit erit bene vel male languenti: ⁊ nō dixit eſſe exitium: vel ſaluteȝ eo q nullaȝ cum genituraȝ rationē fecit. hęc per huius figuram ſatis. Ad thema caſus tranſigamus.

Quare p lunę locū in morbi principio pōt ō ſine morbi pręd[i]ci.

Quo quis die pōt mathematicus dicere ſingulo die.

Quę bñficę affectiōes q̄ ve maleficę.

Nota.

Enuntiatum octauum.

¶ Aegroti diſpoſitores male ſi afficiātur: hora qua languere cęperit: erit languēti malum / ſi

dānati:et ſit mortis pˀiculuʒ:cōtra ſi bñ afficiāť: morbus ſine laborib⁹ erit: vbi liberi ſint:morbus ſine periculo erit.

Dānatiōes planetarum. Ale affectiones expoſitę ſunt enuntiato primo ⁊ adhuc addimus planetarum damnationes.damnať igitur planeta primo ſi combuſtus ſit:ſecūdo ſi ſtellę in octauo loco ab horoſcopo conſtitutę applicauerit corpore, vel radys pręſertiʒ maleficis. Nam octau⁹ locus eſt mortis/ exitioqʒ ipſi attributus nullamqʒ cū aſcendente colligationem habens. Simili rōne ſi ſtellę in quarto ab horoſcopo vel ſexto conſtitutę. Nam ſextus morbis aſcribiť nullamqʒ cuʒ horoſcopo rōnem habens.quartus fini tribuitur, eſtqʒ imum, ⁊ horoſcopo quadrangulus.tertio ſi e domino aſcendentis ad dñm domus exitij lumen transferatur. Naʒ aſcendens vitę octau⁹ exitio attribuūtur:⁊ ſi e vita ipſa ad exitium eſt vires tranſferre.planeta tunc tranſfert lumen:quotiens ipſe velox exiſtens/e velociori in tardi⁹ motū applicat: vt ſi luna ipſa a mercurio in iouē peragrat. quarto vt fiat luminum collectio aliquo e planeta grauiori tardioriqʒ/⁊ ipſe ambo iunganť ei ⁊ diſpoſitionem ſuaʒ quilibet eoꝝ cōmittat ei. Nam ipſe pficit

Quot modis ḋ morte pōt pręd[i]ci. rem. Trib⁹ igitur rōnib⁹ de mortis exitijqʒ periculo mathematic⁹ pręđicere poteſt. Primo vt diſpenſatores vel diſpoſitoꝝ aliquis dño domus exitij applicet: ⁊ vbi maxime malefica fuerit amplicatio, vbi enim benefica eſt periculuʒ exitij: ſed fere leue. Secūdo ſi e diſpoſitoribus vel diſpoſitoꝝ aliquo in dominū dom⁹ exitij luminis fiat tranſlatio hoc eſt vt ſeparetur ab vno alteriqʒ iungať:⁊ hoc ſiue cōiunctione ſiue applicatiōe ſiue quauis alia cōfiguratiōe. Tertio ſi diſpoſitoꝝ omniū vel alicuius ⁊ domini domus exitij fiat luminū collectio in aliquo videlʒ ponderoſiori. Addunt ⁊ quarto ſi ęgroti diſpoſitores oēs/ vel plures vel aliquis combuſtus ſit.his enim quattuor rationib⁹ de exitij periculo mathematicus ſuſpicari poteſt.

De interrogationib⁹ Hęc ⁊ in qōnibus ipſis interrogationib⁹/ quę ex īprouiſo fiant/nō tñ de ęgrotis ipſis:ſed de oībus/obſeruant. quę qua rōne fiant/in aliud omittať temp⁹. De ęgroti diſpoſitorib⁹ nūc exponamus.

Diſpōnes ęgroti. ęgroti gubernatores/ ſiue diſpoſitores/ſiue ſignificatores/ſiue dominatores/ quattuor ſūt morbis ipſis idiarys:luna gñalis quideʒ/ dñs aſcēdentis

Dñs aſcēdentis. ſigni/eiuſdeʒ dominator, ⁊ totius thematis dux. domin⁹ aſcendentis cuiuſuis ſigni:is eſt/ qui in ſigno domicilium habet:vt arietis mars/leonis ſol/ cancri luna: dominator

Dñator. vo is eſt/qui in ſigno ſigniqʒ in parte horoſcopante auctoritates plures habuerit: vt domū altitudinē ſiue (vt alij dicunt) exaltationē fines/⁊ triangularitatē:vel has oēs/

Dux. vel plures.dux thematis eſt qui toto in themate plurib⁹

Auctoritates nāles. potitur auctoritatib⁹. Sunt aūt auctoritates nāles (Ptolemęo auctore) quattuor domus videlʒ exaltatio/ triāgu

Ptole. laritas/⁊ fines ſiue termini. Domus quidē dignitatis vt quinqʒ:exhalatiōis/vt quattuor triāgularitatis/ vt tria: terminoꝝ/vt duo. Maternus addit decanuʒ ſiue facieʒ/vt

Pollētię. vnuʒ.ſunt ⁊ pollentię/hoc videlʒ ordine. Naʒ qui prima in thematis domo collocať dignitates habet.xij.in decima xi.in ſeptima.x.in quarta.ix. in vndecima.viij. in quinta vij.in ſecūda.vi.in nona.v.in octaua.iiij.in tertia tres: in

Dux quis ſit. duodecima duas:in ſexta vnā.Dux igiť is eſt:qui plures in his obtinet auctoritates dignitates ve / ac fortitudines

Leopoldus. ſiue pollētias.hęc tradit Leopoldus. aiaduerſione tamē

Maternꝰ dignum ꝙ neqʒ ſol / neqʒ luna ęgroti dominatores eſſe poſſunt.naʒ (auctore Materno) totius domini dedignātur dominia ſortiri.Ex his mathematic⁹ de ipſius morbi

Prędictiones. conſtitutione/deqʒ eiuſdeʒ periculo/pręđicere pōt. Nam vbi diſpoſitores pręſertim aſcēdentis domin⁹ male afficitur:morbus grauis eſt/vbi damnať:periculoſus/maxie ſi luna etiaʒ in damnatiōe ipſa cōuenerit.cōtra vbi bene afficiť/ſitqʒ a damnationib⁹ liber/morb⁹ leuis/ ⁊ ſine periculo erit. Tempus ſalutis ita deſignāt recētiores:vt qñ Temp⁹ ſalutis.
domin⁹ aſcendentis peruenit ad eius vel domū vel exaltationē vel quom cęlerius directo gradiť curſu/ domino domus exitij ab eodeʒ cadente:ſalutis ipſius temp⁹ deſignat. Mortis vō/quom domin⁹ aſcēdentis ⁊ dñs octaui partiliter cōiunguntť/vel configuranť. Morbi ſpeciē re- De ſpecie morbi.
centiones a triangularitate per quaʒ oēs vel plures ęgroti diſpoſitores decurrunt/colligunt. Nam ſi cholerica fuerit triangularitas ſiue triplicitas/ morbus cholericus eſt: vbi melancholica/⁊ ipſe melancholicus:vbi ⁊ ſanguinea/ ⁊ ipſe ſanguineus:vbi pituitoſa /⁊ ipſe pituitoſus eſt. Cū De tempore ſalutis.
ſi luna e planeta occiduo ſeperať/antiqua eſt infirmitas/ Variatio morbi.
vbi ab oriētali nova. Morbi variationeʒ ita colligere docent:ſi in ſexto ab horoſcopo loco/ſignum cōtigerit mobile:idem morbus toto in decurſu non perſiſtet: vbi cōe ſit:morbus alterna vice alleuiabiť / alterna grauis fiet:ſi fixum/morbus inuariabilis perſiſtet/morbi velocitatem ita edocent:ſi aſcēdens ſignū mobile fuerit / diſpoſitores oēs vel plures ſigna per mobilia peragrauerit: velox erit morb⁹:cōtra vō ſi fixa mediocris:ſi cōmunia/alij ab ipſa luna. Nam ſi luna orientali applicat/velox: cōtra ſi occiduo. Alij dicunt ſi luna vel domin⁹ aſcendentis ambo re- Velocitas
trogrado applicent/ tardus eſt morbus: cōtra ſi directo ⁊ veloci/partē morbi quā minerā vocant a duce colligūt. Naʒ dux ſupra terra corrupt⁹ pati in dextro: ſi ſub terra/ in ſiniſtro. Itēqʒ ſi cuʒ ſole diſcurrit/in dextro:ſi cū luna/ in ſiniſtro : in pncipio ſigni cōſtitutus in ſuperiorib⁹ partibus:in medio/in medijs:in finib⁹/in vltimis: in diurno ſigno:in partibus anteriorib⁹: in nocturno : in partib⁹ poſteriorib⁹ morbus eſt. Rurſus in ſigno multarū aſcenſio- De minera.
nuʒ vt ſunt cancer/leo/virgo/ſcorpius/⁊ ſagittarius:impedit⁹ toto in corpore languor eſt:in ſigno mediocriū aſcenſionū: vt ſunt taurus/gemini/capricornus / ⁊ aquarius:in corde:vbi in ſigno paucaruʒ/vt ſunt aries/⁊ piſces:vitiuʒ eſt morbus ipſe. Hęc oīa vera eſſe ipſis in qōnib⁹: quę ex De qōnibus.
templo fiunt ⁊ narrant/⁊ affirmāt. Nos vō hęc ex his ſub Aliud de his mathematici ſentire debʒ.
ſuſpitionis nota opinamur, vera autē ex genitura ipſa ⁊ morboꝝ ſignificatorib⁹/ vt Ptolemę⁹ tradit. languor.n. ex genitura eſt:⁊ idcirco langoris thema cuʒ genitura rationeʒ habere/eſt conſentaneū.verū qꝛ in themate ſolent Ptole.
teſtes inuicem aduerſari. Ptolemęus pręcipit ad thema plenilunij primi/vel interlunij eſſe referēduʒ:vbi etiam Cautela mathematici.
teſtes pro vtraqʒ parte ęquales fuerint: ad ferēduʒ ſniaʒ nō ē pperādū.Et de pgnoſticis hęc ſatis:ad electōeʒ medicamētoꝝ trāſigam⁹.ſūt aūt duę pſertiʒ obſuatiōes circa ſanguis detractiōeʒ/vľ manualē opōnē/vel circa pharmacon ipm exhibendū:⁊ de his breuib⁹ tranſigamus. Ordo.

¶ Eiuſdem Auguſtini Nyphi de medicamētorum electionibus Liber Quartus.

Enuntiatum primum.

¶ Ctis purgationis deberatur / quom luna fuerit ioui cōiuncta:quom vo maleficis configurabitur/periculoſa.

Urationibus ipſis/ quę ad tēpus differri poſſunt : pręcepta iſta ſunt diligenter obſeruanda:vbi vō morbus inducias nō dederit:de pręceptis nō nimis curādum.nam minus tunc maluʒ eligenduʒ erit. Tunc ad rem venio: noſtri corporis incremēta ad iouem referunť:qꝛ vita noſtra calido humidoue con- Cū pręcepta obſeruanda.

[Cã enunciati.] ſtat:quaꝝ qualitatũ iuppiter ẽ dñs.quotiẽs igiꝰ luna ioui copuletur:mirificũ corpora noſtra vigorẽ inde ſuſcipiũt: quę vbi vires maiores ſumpſere: vim pharmacoꝝ ſupe rant/⁊ medicamẽta ipſa cõquocũt: ex quo ſit vt ea noxios eiicere humores nequeant: ⁊ inde vis potionis habeatur. Saturnus pręterea ſua nimia ſiccitate corpus noſtrũ re ſtringit/conſtipatqꝫ/mars ſua exuſtione vſqꝫ ad ſanguis eductionẽ cõcitat.igiꝰ luna/quę noſtros habet humores/ nec ſaturno nec marti pharmacandi tpe copulari debet: quom alter nimis aſtringat:alter nimis concitet.

Enuntiatum ſecundum.

❡ Quom luna fuerit in ſcorpio aut piſcib⁹ dominuſqꝫ aſcendentis ſtelle ſub terraꝫ copulabitur:bonum eſt purgationibus vti. ſi vo copulatur ſtellae ſupra terraꝫ conſtitutae: potionem qui ſumpſerit euomet.

[Enunciati cauſa.] Ria ſunt ſigna humentia:cancer videlꝫ/ſcorpius/⁊ piſcis:e qbus triãgularitas:quã triplicitatem vocant:conſtat humida.quom itaqꝫ ſimilia ſilibus vires addant:cõtraria demãt: humida ſigna nunc plurimũ adiumenti purgando corpori ꝯferre/vbi luna corpoꝝ ipſoꝝ domina his in ſignis collocabiꝰ:qđ debet expectare medicus/ niſi cogat neceſſitas.nam lunę ſigniqꝫ auxilio addito /maiores vires educẽdis humorib⁹ potio ipſa capit. [Quaꝛ cãcer non.] Prętermittiꝰ cancer:qꝛ nõ interiorib⁹ pręeſt partibus/vt ſcorpius ⁊ piſcis/ſed pectori.vnde luna in his ſignis cõſtituta corpora mouet ad partes inferiores:ſed in cancro/moueret ad vomitus.Sed quoniã maxima eſt aſcẽdentis vis/ inſpicere medicum opꝫ/vt qua hora purgatio datur ęgroto/aſcendentis ſigni dominus ſit planetę ſubterraneo copulatus: quo duplicatus viribus noxie ſordes trudantur inferius. Nam ſi ſtella aſcẽdentis domina cõiugaꝰ ſtellę quę cęlo ſuperiore feraꝰ:excitata nauſea/ mouebiꝰ ſtomach⁹:queꝫ motũ ſubſeqnẽs vomit⁹ purgationẽ ipſaꝫ impediat : quare e re medicamẽta ipſa nõ tñ temperãda ſunt vt ſalus cõſequaꝰ:ſed cęli ſtellaꝝ vires miſcẽde.talis nãqꝫ effectus/ taleſqꝫ actiones aut paſſiones hic emergunt:quales ſtellę cęlumqꝫ emoliunꝰ. Ptolęmęus enuntiato ſcđo ⁊ de purgationibus ſatis. de ſanguinis detractione deqꝫ manuali curatione tranſigamus.

Enuntiatum tertium.

❡ Membrum ne percutito/luna exiſtente in ſigno praedominante illi membro.

[Cauſa pręcepti.] Una totuꝫ corpus humectat: id tamẽ membrum humorib⁹ affluentius implet:qđ ſigno illi ſubiectum eſt/per qđ ipſa diſcurrit: ex cuius nimia humectatione/magnũ mẽbro nocumentum afferꝰ / ſi ferro tunc ictum fuerit: ex quo nõ modo difficilis/ verum ⁊ periculoſa curatio ſequatur:ſiquidem vlcera/ neruoꝝ diſcentiones / aliaqꝫ item mala conſequi ſoleant.

Enuntiatum quartum.

❡ Pueros in primo lunae quadrangulo: iuuenes a primo in plenilunium vſqꝫ : ſenes in ſcđo quadrãgulo:decrepitos hinc ad ꝯcurſum minue/ſed luna ipſa cũ marte bene cõſtituta.

[Cauſa pręcepti.] Am vt diximus in prima parte hoc eſt e concurſu in primũ quadrãgulum vſqꝫ humectat: inde in pleniluniuꝫ calefacit: inde in ſecũduꝫ quadrãgulum exiccat:inde ad occultationem infrigidat. Primũ lunę tempus humores iuueniles generat pueriles.Scđm iuueniles.Tertiũ ſeniles.Quartum decrepitoꝝ. Humores aũt tunc minuendi:qñ exuperant:⁊ qñ mars ſanguinẽ efferuet: niſi lunę cũ eo benefica fuerit cõfiguratio/vt exagona/⁊ triagona:ſanguinẽ nimis ſupercalefacit/ vel venã ipſaꝫ elidit.non deſunt: qui [Excuſatio] edoceãt tempora enematũ/clyſterium / vomitiũ epithematum/⁊ cęteroꝝ auxilioꝝ : itemqꝫ ⁊ tempora cõficiẽdi medicamẽta/tum eductiua/tum compreſſiua/tuꝫ eliquatiua/⁊ cętera quę medici auxilio ęgrotis ipſis exhibẽtur: quę enarrare longũ eſſet.Ego vo Ptolęmęi pręcepta collegi:qui vo pl'ra voluerit:perlegat Leopoldũ/Bonatũ/⁊ cęteros/qui libros de electionib⁹ ſcribũt. [Cõcluſio: Ad grad]

❡ Habes igiꝰ mi Quirine libellum hũc: quẽ diligẽter legas.quę.n.hic ſcripſimus nrã in ętate maturiori ꝓdim⁹: quę vo oliꝫ ędidim⁹/itantũ recipias/inquãtuꝫ tuo arguto videnꝰ igenio.plura eniꝫ ex iuuenili calamo diximꝰ:quę nunc ꝓuentiori retineremus. Hunc pręterea noſtrũ in li- [Ad medicos.] bellũ currant medici/q ⁊ curare/⁊ pharmacari/ ⁊ regere atqꝫ pędicere exoptant:ſine eniꝫ his in foueam ſęipſos cęſpitabunt:in aniles fabulas trudenꝰ : ⁊ eoꝝ quę agunt/ cauſas penitus ignorabũt.Currant ⁊ in hũc mathematici [Ad mathematicos.] noſtroꝝ tempoꝝ/qui vanitatib⁹ arabum/maxime Albumaſari/inſiſ:Multa vti circulatores / aut fabulatores in eoꝝ annuis emiſſionib⁹ ſcribunt.⁊ hoc/qꝛ Ptolęmęi pręcepta negligunt.hunc enim non minoreꝫ facimus Ariſto- [Ptolemęi laꝰ.] tele:illum phyſicoꝝ deum/hunc mathematicoꝝ monarchaꝫ.ędam quedaꝫ nunc nũc/quę tibi mittã: vbi vanitates hoꝝ legere potes. Hęc mi Quirine a cinicis oblatrationib⁹/ac ſuſurris maleuoloꝝ/vt defendas/rogo,vale.

❡ Expletum Sueſſe.M.D.IIII.XXII. Febuarij ab Auguſtino Nypho Philoſopho Sueſſano.

❡ Venetijs impenſa heredum quondam Domini Octauiani Scoti ciuis Modoetienſis:ac ſocioꝝ.
19. Ianuarij.
1519